

فهرست مطالب

- اصل نود و چهارم..... ۳
- ۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی..... ۳
- ۱-۱. طرح الزام وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به ارسال کلیه قوانین مورد عمل به شورای نگهبان ۳
- ۲-۱. لایحه تفسیر قانونی مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری ۳
- ۳-۱. لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل ۷
- ۴-۱. طرح تغییر جدول حقوق و ضوابط پرداخت مستخدمین مشمول قانون استخدام کشوری و قضات ۱۱
- ۵-۱. طرح قانونی اصلاح مواد (۱۵)، (۳۱)، (۳۲)، (۳۳)، (۳۴)، (۶۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی و الحاق یک ماده به آن ۱۲
- ۶-۱. طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ۱۳
- ۷-۱. لایحه اصلاح قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب ۱۳
- ۸-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور ۱۴
- ۹-۱. لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان «مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی» ۱۶
- ۱۰-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور ۱۸
- ۱۱-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور ۱۹
- ۱۲-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور ۲۰
- ۱۳-۱. طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور ۲۰
- ۱۴-۱. لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست ۲۰
- ۱۵-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۲۱
- ۱۶-۱. طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ۲۲
- ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران ۲۲
- ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان ۲۲
- ۱-۳. استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به ملاک و مرجع تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با موازین شرع ۲۲
- ۲-۳. استفسار دبیر شورای نگهبان نسبت به شمول اصل ۹۴ قانون اساسی به همه‌پرسی مصوب مجلس ۲۴
- ۲۵- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی ۲۵
- ۱-۴. استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به سِمَت

- نماینده‌گی نماینده‌ای که به دلیل وزارت و امثال آن از نمایندگی کناره‌گیری کرده است ۲۵
- ۲-۴. تذکر رئیس جمهور به شورای نگهبان در مورد مغایرت یکی از قوانین تأیید شده توسط شورا با قانون اساسی ۲۶
- ۳-۴. استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به سازوکار قانونی تفسیر قوانین عادی از حیث بررسی و تأیید شورای نگهبان ۲۸
- ۴-۴. استعلام وزیر کشور نسبت به مغایرت با قانون اساسی موضوع اعطای صلاحیت تصمیم‌گیری به شوراهای عالی دولتی در قانون بنیاد امور جنگ‌زدگان ۲۹
- ۵-۴. استعلام جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به عملکرد وزارت مسکن و شهرسازی در رابطه با مصوبه‌ای که از سوی شورای نگهبان، تأیید نشده است ۳۱
- ۶-۴. استعلام رئیس کمیسیون نهادهای انقلاب مجلس نسبت به نحوه قانون شدن مصوبه‌ای که شورای نگهبان، قانون‌گذاری مجلس در خصوص آن را منوط به اذن مقام رهبری کرده است ۳۲
- ۷-۴. استعلام وزیر فرهنگ و آموزش عالی نسبت به مفاد طرح قانونی نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت ۳۵
- ۸-۴. استعلام دبیر هیئت عالی گزینش نسبت به امکان تأیید گزینشی افراد وابسته یا همفکر به برخی از گروه‌ها، مسلک‌ها و فرق مذهبی ۳۷
- ۹-۴. استعلام وزیر تعاون نسبت به نحوه رفع تداخل وظایف وزارت تعاون با وزارت جهاد سازندگی ۳۸
- ۱۰-۴. استعلام معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران نسبت به نقض قوانین دائم توسط قوانین بودجه سالانه ۳۹
- ۱۱-۴. استعلام دادستان کل کشور نسبت به بررسی لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی از حیث انطباق با موازین شرع و قانون اساسی ۴۲
- ۱۲-۴. استعلام مدیر کل امور قضایی قوه قضائیه نسبت به بررسی لایحه قانونی مربوط به استقلال کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب شورای انقلاب از حیث انطباق با موازین شرع و قانون اساسی ۴۴
- ۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان** ۴۶
- ۱-۵. تذکر به رئیس جمهور در خصوص مغایرت بخشنامه نخست‌وزیر با قانون اساسی ۴۶
- ۲-۵. تذکر به رئیس مجلس در خصوص لزوم رعایت مهلت‌های مقرر در قانون اساسی برای اعلام نظر شورای نگهبان نسبت به مصوبات مجلس ۴۷
- ۳-۵. تذکر به رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص توجه به حق قانونی شورای نگهبان در بررسی لوایح بودجه کل کشور و مهلت اعلام نظر نسبت به آنها ۵۶

اصل نود و چهارم

کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند. در غیر این صورت مصوبه قابل اجرا است.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۵۰۹۱ مورخ ۱۳۶۱/۶/۱۴ شورای نگهبان در خصوص طرح الزام وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به ارسال کلیه قوانین مورد عمل به شورای نگهبان مصوب ۱۳۶۱/۶/۱۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۱- وظایف شورای نگهبان در رابطه با بررسی قوانین و مقررات در قانون اساسی مشخص گردیده است؛ چون ماده واحده متضمن تعیین تکلیف از طرف مجلس شورای اسلامی در این مورد می‌باشد به اکثریت آراء مغایر با قانون اساسی شناخته شد. بدیهی است شورای نگهبان کماکان در اجرای مسئولیت شرعی و قانونی خویش در بررسی و تشخیص قوانین مخالف موازین اسلامی کمال همکاری با مسئولین را معمول خواهد داشت.^(۱)

۱-۲- نظر شماره ۹۴۰۴ مورخ ۱۳۶۲/۵/۲۴ شورای نگهبان در خصوص لایحه تفسیر قانونی مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری^(۲) مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۲- در مورد اصل تفسیر علاوه بر اینکه به موجب اصل ۹۴ کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان ارسال شود و تفسیر قوانین نیز مصوبه

۱. ماده واحده- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی یا مؤسسات و نهادهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظفند ظرف مدت (۱۰) روز کلیه قوانین مورد عمل را به شورای نگهبان ارسال دارند تا شورای نگهبان به ترتیب اهمیت و حداکثر ظرف مدت (۶) ماه نسبت به مغایرت قوانین با احکام اسلامی اظهار نظر نماید.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه استفسار مواد (۹)، (۱۲)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

است، از سایر اصول مربوط به انطباق قوانین با موازین اسلامی و عدم مغایرت با قانون اساسی نیز استفاده می‌شود که تفسیر قوانین عادی از لحاظ اینکه متضمن رفع اجمال و ابهام و تضییق یا توسعه قانون است قابل عدم انطباق با موازین شرعی و مغایرت با قانون اساسی است؛ لذا باید به شورای نگهبان ارسال شود.^(۱)

۱-۲-۲- در مورد مصوبه‌ای که به عنوان تفسیر مواد (۹) و (۱۴) و (۱۵) قانون اراضی شهری تصویب شده است^(۲) نیز نظر به اینکه صورت توسعه ضرورت مذکور

۱. شورای نگهبان در نظر شماره ۹۳۶۱ مورخ ۱۳۶۲/۵/۱۸ خود در خصوص لایحه تفسیر قانونی مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اظهار نظر کرده بود:

«نظر به اینکه مصوبه ارسالی، عنوان تفسیر مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری مصوب جلسه ۱۳۶۲/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی را دارد که با استفاده از فرمان حضرت امام مدظله در رابطه با تشخیص ضرورت در تاریخ ۱۳۶۰/۱۲/۲۹ تصویب شده است، مقتضی است مشخص فرمایید که تفسیر مذکور طبق فرمان «معظم‌له» با تصویب دو ثلث نمایندگان محترم از باب تشخیص ضرورت بوده است تا شورای نگهبان با رعایت تمام جوانب درباره عنوان تفسیر این مصوبه و انطباق آن با موازین شرعی و قانون اساسی اظهار نظر نماید.»

نامه شماره ۴۸۳۰- ق مورخ ۱۳۶۲/۵/۲۰ مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان در پاسخ به نامه شماره ۹۳۶۱ مورخ ۱۳۶۲/۵/۱۸:

تفسیر قوانین چیزی جز اظهار نظر درباره مفاد قانونی نیست که در گذشته تصویب شده و ارتباطی به فرمان امام مدظله‌العالی ندارد و به همین جهت مراعات نصاب دو سوم آراء نشده و ضمناً مستدعی است نظر آن شورای محترم را درباره اینکه آیا تفسیر قوانین هم احتیاج به تأیید شورای نگهبان دارد یا خیر، اعلان فرمایند.

۲. در تبصره (۲) ماده (۱۰)*، از جمله «با نظر وزارت مسکن و شهرسازی» این منظور مستفاد است که واگذاری زمین از طرف متولیان به افرادی که صلاح می‌دانند با کسب مجوز از وزارت مسکن و بر اساس ضوابط مسکن و شهرسازی باید باشد.

در مواد (۱۴) و (۱۵)* منظور این است که تصرف و تجاوز هرگونه عملی برخلاف این قانون شامل تصرف و بنا و احداث ساختمان در زمین خود شخص بدون رعایت ضوابط مسکن و شهرسازی هم می‌شود و منظور از دخالت مستقیم قوای انتظامی در ماده (۱۵۵) دخالت آن قوا به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی است نه دادگاه.

در ماده (۹)* منظور از عبارت «زمین‌های مورد نیاز دولت» اعم از نیازی است که جهت احداث ساختمان‌های دولتی است یا نیاز جهت واگذاری به متقاضیان بی‌مسکن و منظور از «مالکین اراضی دایر شهری»، مالکین هرگونه اراضی مزروعی و غیره به استثنای باغات است.

*] ماده ۹- مالکین زمین‌های بایر و دایر شهری موظفند زمین‌های مورد نیاز دولت یا شهرداری‌ها را با تقویم دولت به آنها بفروشند و دولت می‌تواند به جای زمین‌هایی که مساحت آنها بیش از سه هزار متر

→

مربع می‌باشد با رعایت ضوابط، عوض آن را از سایر اراضی دولتی که ارزش معاملاتی آن معادل بهای زمین واگذاری به دولت باشد به فروشنده واگذار کند.

تبصره ۱- مقررات این قانون نسبت به زمین‌های تملکی قبلی دولت و بانک‌ها که تمام یا قسمتی از بهای آن را پرداخت نکرده‌اند نیز قابل اجرا است.

تبصره ۲- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه یا عدم دسترسی به مالک پس از اعلام وزارت مسکن و شهرسازی و با وجود تعارض ثبتی و در وثیقه بودن ملک و هرگونه اشکالات حقوقی دیگر که مانع از انجام معامله دولت گردد، دولت زمین را تملک و حسب مورد وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری به قائم‌مقامی مالک سند انتقال را امضاء می‌نماید و در موقع مراجعه مالک پس از ارائه مفاسد حساب‌های لازم و رفع هرگونه اشکال بهای آن پرداخت یا زمین معوض واگذار می‌گردد.

۱- اقدامات دولت در مورد کلیه زمین‌هایی که در اجرای ماده (۹) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۲۷ مجلس شورای اسلامی اعم از موات و بایر و دایر در محدوده قانون تملک و واگذار یا تهه‌شده، از زمان اجرای قانون مذکور تا پایان مهلت آن قانون معتبر و هرگونه حکمی که خلاف این نظریه داده شده، فاقد اعتبار است.

۲- اقدامات مذکور در مورد زمین‌هایی که به نحو فوق در همان مهلت تملک شده و در اختیار دولت است، لیکن تاکنون واگذار نشده نیز معتبر بوده و هرگونه حکمی که خلاف این نظریه داده شده فاقد اعتبار است.

ماده ۱۰- از تاریخ تصویب این قانون کلیه زمین‌های متعلق به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و بانک‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول حکم مستلزم ذکر نام آنها است و کلیه بناها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- شهرداری‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از شمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری آن‌گونه اراضی را بدون اجازه وزارت مسکن و شهرسازی ندارند، مگر به عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و معوض املاک واقع در طرح‌های مصوب شهری.

تبصره ۲- اراضی غیر موات وقفی به وقفیت خود باقی و عمل به وقف می‌شود، لکن هرگونه واگذاری اراضی از طرف اوقاف یا آستان قدس رضوی یا سایر متولیان بایستی بر طبق ضوابط شهرسازی با نظر وزارت مسکن و شهرسازی صورت گیرد.

تبصره ۳- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی حاصل از موضوع این ماده را به ادارات و سازمان‌های مذکور در حد نیاز اداری و تأسیساتی مجاناً واگذار نماید.

ماده ۱۱- ...

ماده ۱۴- از تاریخ تصویب این قانون هرگونه تصرف و تجاوز به اراضی شهری متعلق یا منتقل شده به دولت و شهرداری‌ها یا احداث هرگونه بنا و یا هرگونه نقل و انتقالات به موجب اسناد عادی یا رسمی و تفکیک و افزای آن اراضی و یا هرگونه عملی بر خلاف این قانون جرم شناخته می‌شود از زمین مزبور خلع ید شده و آثار تجاوز رفع می‌گردد و مرتکبین و واسطه‌ها و اشخاصی که در این اعمال دخالت داشته باشند هر یک علاوه بر پرداخت ضرر و زیان وارده طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری به مدت پنج سال از انجام هرگونه معاملات اموال غیر منقول در سراسر ایران محروم می‌شوند.

←

→

ماده ۱۵- وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها باید این متجاوزین را به دادسرا و دادگاه‌های صالحه معرفی و از اراضی مورد تصرف و تجاوز با دخالت مستقیم قوای انتظامی رفع تصرف و تجاوز نموده و بر حسب مورد در اختیار دولت یا شهرداری‌ها قرار دهد.]

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

لایحه شماره ۱۶۴۷۴ مورخ ۱۳۶۲/۳/۱۹ دولت در خصوص استفسار مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۲/۱۰/۵ مجلس شورای اسلامی با بیش از دو سوم آراء حاضرین در جلسه نسبت به ردیف (۱) و (۲) (تبصره (۲) ماده (۱۰) و مواد (۱۴) و (۱۵)) و (۱۰۴) رأی از (۱۸۵) رأی نسبت به ردیف (۳) ماده (۹) به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود. ۱- در تبصره (۲) ماده (۱۰)، از جمله «با نظر وزارت مسکن و شهرسازی» این منظور مستفاد است که واگذاری زمین از طرف متولیان به افرادی که صلاح می‌دانند با کسب مجوز از وزارت مسکن و بر اساس ضوابط مسکن و شهرسازی باید باشد.

۲- در مواد (۱۴) و (۱۵) منظور این است که تصرف و تجاوز و هرگونه عملی برخلاف این قانون شامل تصرف و بنا و احداث ساختمان در زمین خود شخص بدون رعایت ضوابط مسکن و شهرسازی هم می‌شود و منظور از دخالت مستقیم قوای انتظامی در ماده (۱۵) دخالت آن قوا به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی است نه دادگاه، مگر در مواردی که طرف مدعی حق قانونی باشد که در این صورت بایست به وسیله دادگاه رفع تصرف و تجاوز عدوانی بشود.

۳- در ماده (۹) منظور از عبارت «زمین‌های مورد نیاز دولت» اعم از نیازی است که جهت احداث ساختمان‌های دولتی است یا نیاز جهت واگذاری به متقاضیان بی‌مسکن و منظور از «مالکین اراضی دایر شهری» مالکین هرگونه اراضی مزروعی و غیره به استثنای باغات است.

نظر شماره ۱۰۲۹۷ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه تفسیر قانونی مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۵ مجلس شورای اسلامی:

نسبت به بند (۱) و (۲) که مرقوم فرموده‌اند با بیش از دو سوم آرای حاضرین به تصویب رسیده است چون در متن قانون و نامه ریاست محترم مجلس شورای اسلامی به عنوان ضرورت که باید طبق فرمان حضرت امام «مدظله» با آرای دو ثلث نمایندگان محترم مشخص گردد اشاره نشده، خواهشمند است چنانچه به عنوان ضرورت مطرح و تصویب شده است مرقوم فرمایید تا نظر شورای نگهبان اعلام شود و چنانچه به عنوان ضرورت نبوده، هر سه بند به نظر فقهاء مغایر با موازین شرعی می‌باشد.

نامه شماره ۵۵۸۰- ق مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۸ مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان:

... در گزارش کمیسیون مسکن و شهرسازی اشاره به ایراد شورای محترم نگهبان نسبت به ضرورت امر شده بود که با قرائت عین نظر آن شورای محترم به هنگام مذاکره و تأکید بر همین نظر، طبق اجازه حضرت امام خمینی «مدظله‌العالی»، بنا به ضرورت نسبت به هر بند، اخذ رأی به عمل آمد و در نتیجه تفسیر مواد (۱۴) و (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) با دو سوم آراء و تفسیر ماده (۹) با (۱۰۴) رأی از (۱۸۵) رأی به تصویب رسید ...

←

در قانون فوق را دارد و به تصویب دو ثلث نمایندگان محترم نرسیده است، با موازین شرع منطبق نمی‌باشد.

تفسیر ماده (۱۵) که در رابطه با دخالت قوای انتظامی است در مواردی که طرف مدعی حقی برای خود می‌باشد با موازین شرعی منطبق نیست و اصل دخالت قوای انتظامی بدون نظر مقام قضایی صالح با قانون اساسی مغایرت دارد.

۳-۱. نظر شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ شورای نگهبان در خصوص لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- با توجه به اینکه مطابق بودن قوانین مالیاتی دوره طاغوت با موازین شرع و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از طریق مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان محرز نشده، بررسی این ترتیبات در ارتباط با آن قوانین از سوی شورای نگهبان موجه نیست. لازم به تذکر است که صرف نظر از این اشکال، در این قانون بعض موارد وجود دارد که فی حد نفسه نیز مورد اشکال است.^(۲)

→

نظر شماره ۱۰۴۹۲ مورخ ۱۳۶۲/۱۱/۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه تفسیر قانونی مواد (۹)، (۱۴)، (۱۵) و تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۵ مجلس شورای اسلامی:

... با توجه به اینکه طبق مرقومه ریاست محترم مجلس شورای اسلامی نسبت به مواد (۱۴) و (۱۵) و تبصره ماده (۱۰) بنا به ضرورت رأی‌گیری شده و طبق فرمان امام «مدظله» با رأی دو سوم نمایندگان، ضرورت تصویب شده است، ایراد شورای نگهبان مرتفع گردیده است. ولی تفسیر ماده (۹) که شورای نگهبان عدم انطباق آن را با موازین شرعی، طی نامه اعلام کرده است و ضرورت آن رأی لازم را نیاورده است، باید حذف شود.

۱. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه افزایش مالیات مشاغل» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده واحده- از اول دی‌ماه ۱۳۶۴ ارائه هر نوع خدمات توسط وزارتخانه‌های بازرگانی، صنایع، صنایع سنگین و معادن و فلزات و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها و مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی و همچنین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به واحدهای شغلی مشمول مواد (۵۹) و (۶۳) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه‌های بعدی و نیز دریافت سهمیه از شرکت‌های تعاونی تهیه و توزیع، منوط به داشتن کارت شناسایی مالیاتی و ارائه آن می‌باشد. شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌ها و سازمان‌های برق و آب منطقه‌ای و نفت و گاز مکلفند حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ اعلام وزارت امور اقتصاد و دارایی خدمات خود را نسبت به واحدهای شغلی مشمول مواد فوق‌الذکر که در موعد مقرر به تکالیف مذکور در تبصره یک این ماده عمل نمایند قطع کنند.

←

→

تبصره ۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است برای مؤدیان موضوع این ماده که تا پایان آذرماه ۱۳۶۴ به ترتیب زیر عمل کنند کارت شناسایی مالیاتی صادر و به آنها تسلیم نماید:

الف- مالیات‌های قطعی شده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.
ب- (۵۰٪) مالیات‌های مطالبه شده قطعی نشده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را با احتساب پرداختی قبلی به صورت علی الحساب پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

تبصره ۲- مسئولانی که بنا به اعلام وزارت امور اقتصاد و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این قانون خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازات‌های مقرر محکوم خواهند شد. در هر دو مورد فوق‌الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر در این قانون سبب ورود خسارت به دولت شده باشد، به حکم مراجع قضایی مسئول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۳- وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون به مرحله قطعیت نرسیده باشد و مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه یا صنفی باشند با نظر اتحادیه و در غیر این صورت رأساً به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیئت سه نفری موضوع ماده (۹) لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط با احتساب معافیت مقرر به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد.

تبصره ۴- مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی و پرداخت عملکرد سال ۱۳۶۳ مؤدیان موضوع ماده (۶۳) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه‌های بعدی به مدت یک ماه تمدید می‌شود.

نامه شماره ۵۸۰/۱۷۲۸۴/د.م. مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶ رئیس مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان:

عطف به نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

۱- چون در این نامه اظهار نظری نسبت به مصوبه مجلس شورای اسلامی نشده، پس از گذشت مهلت قانونی، ممکن است تکلیف اینجانب ابلاغ مصوبه باشد.

۲- اگر منظور از این نامه، رد کردن مصوبه باشد به این دلیل که صحت قوانین پایه این مصوبه برای آن شورای محترم محرز نیست، این فتح باب خطرناکی برای نظام اسلامی است؛ زیرا روشن است که اکثر قوانین نظام گذشته از این جهت وضع مشابهی دارند و بیشتر مصوبات مجلس در رابطه با آنها است.

۳- اگر این استدلال برای رد مصوبه کافی است چرا مثلاً قانون بودجه کل کشور که بر اساس همین قوانین جاری تنظیم می‌شوند مورد تأیید قرار می‌گیرد.

۴- هر چه باشد آن قوانین امروز در جامعه ما مطاع و محور عمل ما است و شما می‌دانید که اصلاح آنها در زمان محدودی عملی نیست.

۵- شما اطلاع دارید که کل قوانین مالیات در مجلس شورای اسلامی در دست بررسی است و برای تأیید در آینده به شورای نگهبان ارجاع خواهد شد.

←

→

۶- خواهشمند است اگر مخالفتی با قانون اساسی یا شرع مقدس در این مصوبه با قطع نظر از قوانین مالیات جاری فعلی می‌بینید مرقوم فرمایید.
در خاتمه اگر درباره مسئله مورد تذکر این نامه ابهامی می‌بینید از مقام محترم رهبری کسب تکلیف فرمایید و توجه داشته باشید که اگر این باب اعتراض به مصوبات مجلس باز شود ناچاریم به کلی مجلس را تعطیل کنیم.

نامه شماره ۲۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۰ شورای نگهبان به رئیس مجلس شورای اسلامی:

عطف به نامه شماره ۵۸۰/۱۷۲۸۴/۵۸۰ د.م. مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶ و پیرو نامه شماره ۶۱۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴، توضیحاً خاطر شریف را مستحضر می‌دارد همان‌طور که در بند (۲) نامه اشاره فرموده‌اید منظور از نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ این شورا اعلام رد مصوبه بر اساس این دلیل است که قانون طاغوتی مالیات‌های مستقیم که بیش از سیصد ماده است و کل لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل در ارتباط با آن و حاکمیت قانونی آن است فی حد نفسه و اصالتاً اعتبار شرعی ندارد، مگر آنکه با تصویب مجلس شورای اسلامی طبق اصل ۷۲ و تأیید شورای نگهبان شرعی و لازم‌الاجرا شود.

علی‌هذا پیش از کسب اعتبار شرعی قانون پایه، اظهار نظر در این لایحه موجه نیست. بدیهی است فرق است بین قانونی که کما فی السابق اجرا می‌شود و لغو و یا اصلاح آن تحت بررسی است و قانون طاغوتی که پایه پیشنهادی مجلس قرار می‌گیرد که در صورت دوم، قبل از اینکه قانون پایه در نظام جمهوری اسلامی کسب اعتبار کرده باشد نمی‌توان به طور فرعی در جهت کامل کردن حاکمیت آن لایحه یا طرحی را تصویب نمود.

به هر حال مقصود از نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ رد مصوبه است و از این نظر هیچ باب خطرناکی به روی نظام فتح نخواهد شد و قیاس قانون بودجه به این از جهات متعدد مع الفارق است که من جمله از فوارق آن این است که هدف از قانون بودجه، حاکمیت دادن به قوانین دیگر و تأیید بر اجرای آنها نیست، فقط در ارتباط با قوانین مورد عمل، دخل و خرج کشور را تعیین می‌نماید، به خلاف مثل این قانون که هدف صریح و مستقیم و کل محتوای آن حاکمیت دادن قانون طاغوتی و اجرای آن است.

در خاتمه لازم می‌دانم از باب اینکه ذکر نعمت‌های الهیه موجب بقای نعمت و زیاد شدن آن است عرض کنم در دوره طاغوت مجلس فرمایشی به اصطلاح شورای ملی با ملاک‌ها و معیارهایی که به طور کامل ضد ملاک‌ها و معیارهای مقدس مجلس شورای اسلامی بود آن مجلس نه فقط نسبت به انطباق قوانین با موازین شرع و فقه اسلام بی‌تفاوت و لا بشرط بود، بلکه الغاء رسمی احکام شرع و مطرح نبودن حلال و حرام الهی را کاملاً نصب‌العین قرار داده و در این رابطه بود که قوانین هر چه بیشتر غربی و غیراسلامی را به تصویب می‌رساند، ولی در این مجلس اسلامی الحمدلله از برکت انقلاب اسلامی و به موجب قانون اساسی و تأکیدات بلیغ و مکرر رهبر معظم انقلاب، پایه اساس و احکام شرع مقدس و تجدید و تحکیم شخصیت اسلامی کشور است و امید است با دقت‌ها و مراقبت‌هایی که از سوی مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم انجام می‌شود قوانینی به تصویب می‌رسد که این ایمان را در جامعه مسلمان و متعهد و انقلابی ما رسوخ دهد که قوانین، نسخه دوم فقه سنتی

←

→

است. یقیناً اکثریت قریب به اتفاق جامعه خود را متعهد می‌دانند که در اجراء آن با مجریان همکاری لازم را می‌نمایند، در پرداخت بدهی‌ها به دولت خود را مدیون شرعی و مدیون اسلام می‌شمارند. آنچه مسلم است جلب اعتماد مردم و پرهیز از موجبات ضعف ایمان به این اصالت اسلامی کارساز است؛ ایمانی که تاکنون انقلاب عظیم اسلامی را از خطرات بزرگ و از پا درآورنده نجات داده پیروز نموده است.

بنابراین از شخص جناب عالی که امروز یکی از بزرگ‌ترین و پرمسئولیت‌ترین مقامات نظام را عهده‌دار می‌باشید توقع این است که شورای نگهبان [را] در همکاری با خودتان در پیشبرد اهداف اصولی یاری نمایید و توجه داشته باشید که هر چه بیشتر بر احکام شرع محافظت اظهار شود اگر چه در کوتاه مدت زحمات و خسارتی هم به بار آورد، در درازمدت بیش از اینها ثمرات نگهدارنده و سازنده خواهد داشت.

نامه شماره ۱۸۹۱۲/۲۵۰/د.م مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴ رئیس مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان: عطف به نامه‌های شماره ۴۲۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۰ و ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴، موضوع در جلسه رسمی مجلس مطرح شد. به دلیل اینکه موارد اشکال شورای نگهبان که در ذیل نامه ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ به طور مبهم آمده و در مذاکرات بین کمیسیون و شورای نگهبان به طور مشروح بیان شده، لازم است در نامه رسمی شورای نگهبان به مجلس قید شود؛ لایحه را کد ماند تا اینکه نظرات شورا به طور رسمی به مجلس برسد.

خواهشمند است سریعاً نظرات شورای محترم نگهبان را که به طور مبهم در ذیل نامه آمده به صورت مشخص ارسال دارید تا رفع اشکالات بشود.

نظر شماره ۸۲۶ مورخ ۱۳۶۴/۹/۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی:

عطف به نامه‌های شماره ۱۸۹۱۲/۲۵۰/د.م مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴ و شماره ۱۷۲۸۴/۵۸۰/د.م مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶ و شماره ۱۵۰۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳ و پیرو نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ و شماره ۴۲۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۰، نظر اکثریت فقهای شورای نگهبان در مواردی که در ذیل نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ اشاره شده است به شرح ذیل است:

- ۱- اطلاق منوط بودن ارائه هر نوع خدمات از لحاظ اینکه شامل خدمات عمومی که با فعالیت‌های شغلی ارتباط ندارد می‌شود،
  - ۲- الزام کلیه صاحبان مشاغل به دریافت کارت شناسایی مالیاتی اگر چه رأساً خود را مشمول مالیات ندانند،
  - ۳- الزام بر پرداخت مالیات قطعی نشده،
  - ۴- قبول تشخیص یک‌طرفه در صورتی که مؤدی دارای اتحادیه صنفی نباشد.
- با موازین شرع مغایرت دارد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا: ماده واحده- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است برای مؤدیان موضوع ماده (۵۹) و ماده (۶۳) (اصلاحی مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۹) قانون مالیات‌های مستقیم که تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۳۶۴ مالیات‌های

←

۴-۱. نظر شماره ۱۰۲۱ مورخ ۱۳۷۰/۱/۱۵ شورای نگهبان در خصوص طرح تغییر جدول حقوق و ضوابط پرداخت مستخدمین مشمول قانون استخدام کشوری و قضات^(۱) مصوب ۱۳۷۰/۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- ضمناً ماده (۸) مصوبه،^(۲) آن گونه که با امضاء ریاست محترم مجلس

→

قطعی شده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند کارت شناسایی مالیاتی صادر و به آنها تسلیم نماید.

تبصره ۱- مهلت اعتبار کارت شناسایی مالیاتی یک سال از تاریخ صدور است و تمدید آن منوط به پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیات‌های قطعی شده تا تاریخ تمدید خواهد بود.

تبصره ۲- در صورتی که مؤدیان مشمول این قانون در موعد مقرر به تکلیف مذکور در متن ماده و تبصره (۱) در مورد پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیات‌های قطعی شده عمل ننمایند ارائه خدمات در ارتباط مستقیم با فعالیت‌های شغلی و نیز انجام معامله با آنها توسط وزارتخانه و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌ها و شرکت‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و همچنین اعطای سهمیه توسط اتحادیه‌های صنفی و شرکت‌های تعاونی تهیه و توزیع به مؤدیان مزبور با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد قطع و یا ممنوع خواهد شد.

تبصره ۳- مسئولانی که بنا به اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این قانون خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازات‌های مقرر محکوم خواهند شد. در هر دو مورد فوق‌الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر در این قانون سبب ورود خسارت به دولت شده باشد به طوری که موجب ضمان شود، به حکم مراجع قضایی مسئول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیت‌های مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون به مرحله قطعیت نرسیده باشد و مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه یا صنفی باشند با نظر اتحادیه به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیئت سه‌نفری موضوع ماده (۹) لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح تعیین ساعات کار کارکنان دولت و اصلاح جدول حقوق موضوع ماده (۳۲) قانون استخدام کشوری» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده ۸- تغییر جدول حقوق موضوع ماده یک این قانون به جز مورد پیش‌بینی شده در ماده (۶) این قانون منحصرأ در مورد مشمولین قانون استخدام کشوری قابل اجراء بوده و تسری آن به مشمولین دیگر قوانین استخدامی منوط به اجرای ماده (۷) این قانون خواهد بود.

تبصره- دولت مکلف است از تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ با در نظر گرفتن تغییرات ناشی از اجرای این قانون

←

شورای اسلامی برای شورای نگهبان فرستاده شده با آنچه در مجلس تصویب شده مغایر به نظر می‌رسد که باید اصلاح شود.

۵-۱. نظر شماره ۲۴۳۶ مورخ ۱۳۷۰/۱۱/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی اصلاح مواد (۱۵)، (۳۱)، (۳۲)، (۳۳)، (۳۴)، (۶۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی و الحاق یک ماده به آن، مصوب ۱۳۷۰/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- نظر به اینکه امر نظارت بر انتخابات و نتیجتاً اظهار نظر در مورد آن، طبق اصل ۹۹ قانون اساسی به عهده شورای نگهبان گذاشته شده است و نظر به اینکه اظهار نظر شورا مخصوصاً با توجه به اصول ۹۴ و ۹۶ ظهور در اعتبار رأی اکثریت مطلق اعضا یعنی نصف به علاوه یک دارد و نظر به اینکه جز در مورد تفسیر قانون اساسی نصابی بیش از نصاب اکثریت مطلق تعیین نشده، تبصره (۱) ماده (۶) اصلاحی^(۱) که

→

نسبت به تغییر و اصلاح درصد و یا میزان پرداخت فوق‌العاده‌های مواد (۳۹) و (۴۰) قانون استخدام کشوری در حدود اعتبارات مصوب اقدام نماید. مبالغ پرداختی تحت عنوان فوق‌العاده‌های مزبور بدون هیچ‌گونه تغییری تا تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ به قوت خود باقی است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۰/۱/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۸- تغییر جدول حقوق موضوع ماده یک این قانون به جز مورد پیش‌بینی شده در ماده (۶) این قانون منحصر در مورد مشمولین قانون استخدام کشوری قابل اجراء بوده و تسری آن به مشمولین دیگر قوانین استخدامی منوط به اجرای ماده (۷) این قانون خواهد بود و این تغییر هیچ‌گونه تأثیری در افزایش حقوق و مزایای نیروهای مسلح (قوای نظامی و انتظامی) نخواهد داشت. تبصره- دولت مکلف است با در نظر گرفتن تغییرات ناشی از اجرای این قانون نسبت به تغییر و اصلاح درصد و یا میزان پرداخت فوق‌العاده‌های مواد (۳۹) و (۴۰) مشمول قانون استخدام کشوری در حدود اعتبارات مصوب اقدام نماید.

۱. ماده ۶- دو تبصره به ماده (۶۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به صورت زیر الحاق می‌گردد:

تبصره ۱- ابطال انتخابات در هر حوزه انتخابیه باید مستند به قانون و همراه با اسناد و مدارک معتبر و با رأی سه چهارم کل اعضای شورای نگهبان می‌باشد.

تبصره ۲- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۰/۱۱/۱۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۶- یک تبصره به ماده (۶۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به صورت زیر الحاق می‌گردد: تبصره- ابطال انتخابات در هر حوزه انتخابیه باید مستند به قانون و همراه با اسناد و مدارک معتبر و با رأی اکثریت مطلق اعضای شورای نگهبان باشد.

ابطال انتخابات را مقید به تحصیل رأی سه‌چهارم کل اعضاء نموده، مغایر قانون اساسی شناخته شد.

لازم به تذکر است قسمت اول تبصره (۱) ماده (۶) با استظهار اینکه تشخیص معتبر بودن اسناد و مدارک برای ابطال انتخابات با خود شورای نگهبان است تأیید گردید.

۱-۶. نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۵۵۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح

آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- ماده (۱۸۴)^(۱) از جهت الزام شورای نگهبان به اعلام مخالفت ظرف ده

روز به مجلس شورای اسلامی با توجه به این که اصل ۹۴ مدت ده روز را برای بررسی قرار داده، خلاف اصل مذکور شناخته شد.

۱-۶-۲- نظر به اینکه اطلاق تبصره (۲) ماده (۱۸۶)^(۲) شامل موارد جدید قانون

اساسی قبل از انقضای مهلت مقرر در قانون اساسی می‌شود، خلاف اصول ۹۴ و ۹۵ است و نیز چون شامل اظهار نظر جدید در موارد فقهی هم می‌گردد، خلاف اصل ۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۷. نظر شماره ۸۰/۲۱/۲۸۷۹ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه

اصلاح قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب^(۳) مصوب ۱۳۸۰/۹/۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۷-۱- در ذیل ماده (۳)^(۴) تصریح شده است که تا زمان تصویب آیین‌دادرسی

۱. ماده ۱۸۴- کلیه مصوبات مجلس رسماً به شورای نگهبان فرستاده می‌شود. در صورتی که شورا ظرف ده روز پس از وصول یا پس از انقضای ده روز تمدید مذکور در اصل نود و پنجم (۹۵) قانون اساسی، مخالفت خود را اعلام نکرد، طبق اصل نود و چهارم (۹۴) قانون اساسی، مصوبات از طرف مجلس جهت امضاء و ابلاغ به ریاست جمهوری ارسال می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۸/۴/۱۳ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

تبصره زیر به ماده (۱۸۴) اضافه گردید:

تبصره- روز وصول مصوبه و روز اعلام نظر شورای نگهبان به مجلس جزء مهلت‌های مقرر محسوب نمی‌گردد.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل چهارم، شماره ۱-۲-۱.

۳. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و دوم، شماره ۱-۳-۱.

طبق قانون اصول محاکمات جزایی و اصلاحات بعدی آن و قانون امور حسبی و سایر قوانین عمل می‌شود. صرف نظر از ایرادات متعدد شرعی که شورا قبلاً نسبت به موادی از قانون فوق اعلام نموده است و همچنین ابهام عبارت سایر قوانین، چون این قانون منسوخ می‌باشد، طرح مجدد آن منوط به طی مراحل قانونی است؛ لذا از این جهت، مغایر اصول ۷۲ و ۷۴ و ۹۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۷-۲- در ذیل تبصره (۱) ماده (۲۰)^(۱) عنوان شده است که وفق مقررات قوانین محاکم جنایی مصوب ۱۳۳۷ و ۱۳۳۹ رسیدگی شود؛ چون این قوانین منسوخ گردیده‌اند طرح مجدد آنها منوط به طی مراحل قانونی است؛ لذا مغایر اصول ۷۲ و ۷۴ و ۹۴ قانون اساسی شناخته شد. همچنین اطلاق رسیدگی به جرائم مطبوعاتی و سیاسی صرفاً در دادگاه کیفری استان چون در مواردی موجب تضییع حقوق مردم می‌شود، لذا خلاف موازین شرع و اصل ۱۵۶ قانون اساسی شناخته شد.

۸-۱. نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۵۶۸ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، مصوب ۱۳۸۱/۱۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۸-۱- با توجه به اینکه شورای نگهبان مطابق اصول متعدد قانون اساسی وظایفی را به عهده دارد و بدون تخصیص بودجه لازم، قادر بر انجام وظایف نیست و به همین جهت در قانون مقررات مالی شورای نگهبان مصوب سال ۱۳۶۲ مقرر شده است:

ماده (۱) قانون مقررات مالی شورای نگهبان مصوب سال ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی: «بودجه شورای نگهبان به تفکیک برنامه و مواد هزینه وسیله امور مالی شورای مذکور تهیه و پس از تأیید شورا به سازمان برنامه بودجه پیشنهاد می‌گردد تا عیناً در لایحه بودجه کل کشور منظور گردد و مصرف آن تابع مقررات این قانون می‌باشد. تبصره: هرگونه تغییر در برنامه‌ها و یا مواد هزینه در قالب اعتبارات مصوب با تصویب شورای نگهبان مقدور می‌باشد و مراتب به اطلاع سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد رسید.»

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و دوم، شماره ۱-۳-۲.

و از لحاظ منطق حقوقی در راستای صیانت از اصول متعدد قانون اساسی نهادی که ناظر بر انتخابات مختلف از جمله ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی است و مسئولیت تطبیق مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی را به عهده دارد نباید از جهت بودجه توسط دولت یا مجلس شورای اسلامی تحت هیچ‌گونه فشار یا مضیقه قرار گیرد، بودجه پیش‌بینی شده در ردیف (۱۰۱۶۰۰) حدود یک چهارم بودجه ضروری این نهاد برای انجام وظایف مصرح در قانون اساسی می‌باشد. این کسر بودجه موجب اختلال جدی در وظایف شورای نگهبان خصوصاً نظارت بر انتخابات می‌باشد که برای انجام صحیح و کامل این نظارت شورای نگهبان می‌بایست دفاتری در سراسر کشور به صورت دائمی داشته باشد. علی‌هذا از این جهت ردیف مذکور مغایر اصول متعدد، من‌جمله اصول ۹۴ و ۹۹ قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۱. [به دلیل در دسترس نبودن جداول ردیف‌های مصوبه‌ی بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، میزان بودجه مقرر در ردیف (۱۰۱۶۰۰) مشخص نیست.]

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

[در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده است.]

نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۵۷۲ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، مصوب ۱۳۸۱/۱۲/۵ مجلس شورای اسلامی:

بند (۳۱) ایراد قبلی شورای نگهبان [= ایراد مذکور در بند ۸-۱-۸]، باقی است؛ باید توسط مجلس مشخص شود تا اظهار نظر گردد.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در مورد بند (۸) ایراد شورای محترم نگهبان [= بند (۳۱) ایراد قبلی شورای نگهبان باقی است؛ باید توسط مجلس مشخص شود تا اظهار نظر گردد]، عیناً نظر قبلی مجلس تأیید شد.

نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۶۰۰ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، مصوب ۱۳۸۱/۱۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی:

ایراد شورای نگهبان در بندهای ... (۸) و ... کماکان به قوت خود باقی است.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۶۰۰ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۳ شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و به‌رغم اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این موضوع اختلافی میان مجلس و شورای نگهبان، به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع نشد.

نامه شماره ۸۱/۳۰/۲۶۱۵ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۵ دبیر شورای نگهبان به رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص عدم ارجاع ایراد شورا به مجمع تشخیص مصلحت نظام:

ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

۹-۱. نظر شماره ۸۲/۳۰/۲۹۴۴ مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۷ شورای نگهبان در خصوص

→

با سلام

احتراماً به اطلاع می‌رساند که یکی از ایرادهای شورای نگهبان نسبت به لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ مربوط به بودجه این شورا است که در بند (۳۱) نامه شماره ۸۱/۳۰/۲۵۶۸ مورخ ۸۱/۱۲/۶ به این شرح: «باتوجه به اینکه شورای نگهبان مطابق اصول متعدد قانون اساسی وظایفی را به عهده دارد و بدون تخصیص بودجه لازم قادر بر انجام وظایف نیست و به همین جهت در قانون مقررات مالی شورای نگهبان مصوب سال ۱۳۶۲ مقرر شده است:

ماده (۱) قانون مقررات مالی شورای نگهبان مصوب سال ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی: بودجه شورای نگهبان به تفکیک برنامه و مواد هزینه وسیله امور مالی شورای مذکور تهیه و پس از تأیید شورا به سازمان برنامه بودجه پیشنهاد می‌گردد تا عیناً در لایحه بودجه کل کشور منظور گردد و مصرف آن تابع مقررات این قانون می‌باشد.

تبصره: هرگونه تغییر در برنامه‌ها و یا مواد هزینه در قالب اعتبارات مصوب با تصویب شورای نگهبان مقدور می‌باشد و مراتب به اطلاع سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد رسید. و از لحاظ منطق حقوقی در راستای صیانت از اصول متعدد قانون اساسی نهادی که ناظر بر انتخابات مختلف از جمله ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی است و مسئولیت تطبیق مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی را به عهده دارد نباید از جهت بودجه توسط دولت یا مجلس شورای اسلامی تحت هیچ‌گونه فشار یا مضیقه قرارگیرد، بودجه پیش‌بینی‌شده در ردیف (۱۰۱۶۰۰) حدود یک چهارم بودجه ضروری این نهاد برای انجام وظایف مصرح در قانون اساسی می‌باشد. این کسر بودجه موجب اختلال جدی در وظایف شورای نگهبان خصوصاً نظارت بر انتخابات می‌باشد که برای انجام صحیح و کامل این نظارت شورای نگهبان می‌بایست دفاتری در سراسر کشور به صورت دائمی داشته باشد. علی‌هذا از این جهات ردیف مذکور مغایر اصول متعدد، من جمله اصول ۹۴ و ۹۹ قانون اساسی شناخته شد.»

در موعد مقرر به مجلس شورای اسلامی اعلام شده است و با حضور نماینده شورای نگهبان در کمیسیون تلفیق مطرح گردید، لکن مجلس شورای اسلامی نظر شورای نگهبان را در این خصوص تأمین ننموده و باید مطابق اصل ۱۱۲ قانون اساسی به همراه دیگر ایراداتی که نظر این شورا تأمین نشده به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع می‌شد، ولی مجلس شورای اسلامی به این وظیفه قانونی عمل ننمود؛ لذا مراتب جهت طرح در مجمع تشخیص مصلحت نظام اعلام می‌گردد.

مصوبه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام:

۱۲- بودجه شورای نگهبان- به منظور تأمین اعتبار مورد نیاز شورای نگهبان در سال ۱۳۸۲، مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید نظر نهایی کمیته کارشناسی، متشکل از نمایندگان رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و دبیر شورای نگهبان تصویب کرد که مبلغ (۶۰) میلیارد ریال به اعتبارات شورای نگهبان اضافه شود (که با احتساب اعتبارات مصوب مجلس شورای اسلامی، جمعاً (۱۰۴) میلیارد ریال می‌باشد).

لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی تحت عنوان «مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی» مصوب ۱۳۸۲/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی

۱-۹-۱- ماده یک: ^(۱)

الف- ...

د- شمول دستگاه‌های حکومتی در مورد خبرگان رهبری و شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت و مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه و هر مقام و دستگاه دیگری که قانون اساسی به آنها اختیار یا وظیفه‌ای داده است نسبت به تشخیص، برداشت، نوع و کیفیت اعمال این اختیار و مسئولیت، خلاف اصول مربوط قانون اساسی من جمله ۷۱، ۷۳، ۸۵، ۹۴، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۲، ۱۵۶ شناخته شد.

ه- عموم عبارت کلیه دستگاه‌ها شامل دستگاهی می‌شود که در قانون اساسی مرجع تشخیص مغایرت با اصول قانون اساسی تعیین شده است؛ لذا از این جهت مغایر اصول ۹۴، ۹۶ و ۹۸ قانون اساسی شناخته شد.

... چون تبصره ذیل این ماده مبتنی بر مفاد ماده مذکور است با توجه به ایرادات وارده بر آن باید اصلاح شود؛ سپس اظهار نظر خواهد شد.

۱-۹-۲- ماده دو: ^(۲)

الف- صدور دستور توقف در خصوص تصمیمات و اقداماتی که مطابق قانون اساسی مسئول مشخص دارد، خلاف اصول متعدد قانون اساسی من جمله اصول ۷۱، ۸۵، ۹۴، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۵۶، ۱۱۲ و ۱۷۵ شناخته شد.

و نیز عبارت «هر یک از قوا و نهادهای حکومتی» همان ایرادات شرعی و قانون اساسی جزءهای «الف»، «ب»، «د»، «ه» بند (۱) [= ایراد مذکور در بند ۱-۹-۱] را دارد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۲.

۱-۹-۳- تبصره یک ماده دو: (۱)

الف- چون مستفاد از اصول قانون اساسی این است که رسیدگی قضایی در تمام مراحل از ابتدا تا قطعیت حکم به عهده قوه قضائیه و محاکم دادگستری می‌باشد ورود رئیس جمهور در پرونده‌های قضایی و احکام صادره، از این جهت مغایر اصول ۳۶، ۱۵۶، ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد و الزام قوه قضائیه و محاکم و قضات به رسیدگی، به صرف درخواست رئیس جمهور، دخالت در امر قضاء و موجب اخلال در وظایف و اختیاراتی است که به نص قانون اساسی بر عهده این قوه نهاده شده است؛ از این جهت نیز مغایر اصول ۵۷ و ۱۵۶ قانون اساسی شناخته شد. ضمناً چون درخواست مذکور موجب توقف اجرا و آثار و تبعات رأی می‌گردد، همان ایراد مربوط به قوه قضائیه، موضوع جزء (الف) بند (۳) [= ایراد مذکور در بند ۱-۹-۲] را دارد.

۱-۹-۴- تبصره دو ماده دو: (۲)

الف- ...

ب- مفاد و مفهوم این تبصره همان ایرادات جزءهای (د) ... بند (۱) [= ایراد مذکور در بند ۱-۹-۱] را دارد؛ پس از رفع اشکال، اظهار نظر خواهد شد.

۱-۹-۵- ماده سه: (۳)

الف- این ماده ایرادات جزءهای (الف)، (ب)، (د)، (ه) بند (۱) [= ایراد مذکور در بند ۱-۹-۱] و بندهای (۳) [= ایراد مذکور در بند ۱-۹-۲] و ... را دارد.

۱-۰-۱۰. نظر شماره ۶۸۹۲/۳۰/۸۲ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۰-۱- با توجه به اینکه شورای نگهبان مطابق اصول متعدد قانون اساسی وظایف خطیری به عهده دارد و بدون تخصیص بودجه لازم، قادر بر انجام وظایف نیست و نباید از جهت بودجه و امکانات تحت هیچ‌گونه فشار یا مضیقه‌ای قرار گیرد

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۳.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۴.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۵.

و مبلغ مندرج در لایحه بودجه با در نظر گرفتن منابع و مقدورات دولت بر اساس حداقل نیاز ضروری این نهاد برای انجام وظایف مصرح در قانون اساسی است که به تأیید دولت نیز رسیده است، لذا کاهش ردیف (۱۰۱۶۰۰) بودجه شورای نگهبان به یک چهارم لایحه دولت، موجب اختلال جدی در وظایف شورای نگهبان است و مغایر اصول متعدد من جمله اصول ۹۴ و ۹۹ قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۱۱-۱. نظر شماره ۱۰۵۷۲/۳۰/۸۳ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور، مصوب ۱۳۸۳/۱۲/۱۹ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۱۱-۱- بند الحاقی (۵) به تبصره (۳)^(۲) از این جهت که مصوبه مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۲۸

۱. [به دلیل در دسترس نبودن جداول ردیف‌های مصوبه‌ی بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، میزان بودجه مقرر در ردیف (۱۰۱۶۰۰) مشخص نیست.]

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

کمیسیون در مورد ایراد موضوع بند (۱۰) نامه شورای محترم نگهبان [= ایراد مذکور در بند ۱-۱۰-۱]، (در ردیف‌ها) نظر قبلی خود را تأیید کرد.

نظر شماره ۸۲/۳۰/۶۹۴۱ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۱ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی:

بند (۱۰) ایراد قبلی شورای نگهبان [= ایراد مذکور در بند ۱-۱۰-۱]، کماکان به قوت خود باقی است.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۸۲/۳۰/۶۹۴۱ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۱ شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و با توجه به اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد.

مصوبه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام:

۱۱- خالص افزایش مصارف بودجه عمومی به میزان (۶۹/۰۰۱) میلیون ریال به شرح ذیل:

الف- افزایش اعتبارات هزینه‌ای شورای نگهبان به میزان (۶۰) میلیارد ریال.

ب- افزایش اعتبارات هزینه‌ای وزارت کشور (مربوطه به برنامه نظارت بر انتخابات) به میزان (۳۷) میلیارد و (۴۴۳) میلیون ریال.

ج- کاهش اعتبارات ردیف متفرقه نظارت بر انتخابات مجلس به میزان (۲۸) میلیارد و (۴۴۲) میلیون ریال.

۱۰- ...

۱۴- با توجه به تغییرات صورت گرفته فوق مقرر گردید مجلس شورای اسلامی ارقام مندرج در ماده واحده را اصلاح نماید.

۲. تبصره ۳- آب و کشاورزی

بند الحاقی ۵- به دولت اجازه داده می‌شود به منظور اجرای مصوبه مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۲۸ مجلس شورای اسلامی، تبدیل ادارات کل امور آب استان‌ها به شرکت‌های آب منطقه‌ای استان، اعتبارات هر استان را از اعتبارات آب منطقه‌ای ذی‌ربط تفکیک و ابلاغ نماید.

به تأیید شورای نگهبان نرسیده، مغایر اصل ۹۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱۲-۱. نظر شماره ۸۵/۳۰/۲۰۸۴۴ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۲۳ شورای نگهبان در خصوص

لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور، مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۲-۱- بند (ل) تبصره (۱۹)^(۱) به دلیل عدم تصویب نهایی لایحه مدیریت

خدمات کشوری، مغایر اصل ۹۴ قانون اساسی شناخته شد.

۱۳-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۳۸۱۹۹ مورخ ۱۳۸۹/۲/۱۵ شورای نگهبان در خصوص

طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۱/۲۵ مجلس شورای

اسلامی

۱-۱۳-۱- بند (د) ماده (۸)،^(۲) مغایر اصول ۹۱ تا ۹۸ قانون اساسی شناخته شد.

۱۴-۱. نظر شماره ۹۱/۳۰/۴۶۷۶۴ مورخ ۱۳۹۱/۲/۲۸ شورای نگهبان در خصوص

لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵

مجلس شورای اسلامی

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

بند الحاقی (۵) به تبصره (۳) حذف گردید.

۱. تبصره ۱۹

الف - ...

ل- دولت موظف است در سال ۱۳۸۶ در اجرای ماده (۱۵۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و قانون مدیریت خدمات کشوری و متناسب با احکام فصول دهم و سیزدهم آن نسبت به افزایش ضریب حقوق کارکنان دولت، بازنشستگان و مشمولین فصول مذکور اقدام نماید.

به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش سالانه ناشی از اجرای قانون فوق‌الذکر را به صورت غیرنقدی پرداخت نماید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

متن زیر جایگزین بند (ل) تبصره (۱۹) شد:

«دولت موظف است در سال ۱۳۸۶ در اجرای ماده (۱۵۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نسبت به افزایش ضریب حقوق کارکنان، بازنشستگان با استفاده از منابع موجود در ردیف‌های پیش‌بینی شده برای هر دستگاه اقدام نماید.»

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نود و یکم، شماره ۱-۷-۱.

۱-۱۴-۱- علاوه بر ابهامات و اشکالات عدیده‌ای که این مصوبه دارد با توجه به اینکه نظریه مورخ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۶ این شورا^(۱) مبنی بر بقاء اشکال قبلی طی نامه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۳۷۴ مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۱^(۲) به مجلس محترم شورای اسلامی اعلام گردید و پس از اعطای اجازه از سوی مقام معظم رهبری مدظله‌العالی به مجلس مکرّم جهت ورود به این امر، که در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۴ توسط دبیر محترم شورای نگهبان به این شورا ابلاغ شد، لازم بود موضوع رفع ایراد در صحن علنی مجلس مطرح و پس از تصویب، مطابق اصل ۹۴ قانون اساسی اقدام می‌گردید که ظاهراً به این نحو عمل نگردیده است. لذا مراتب اعلام تا نسبت به انجام موارد مذکور اقدام گردد.^(۳)

۱۵-۱. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۳۸۵۰ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۹ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور، مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۲ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۵-۱- از آنجا که در موارد متعدد در این مصوبه از جمله بند (ک) تبصره (۲)،^(۴) به قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور استناد شده

۱. نظر شماره ۸۸/۳۰/۳۷۷۵۷ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی: علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، اشکال این شورا کماکان به قوت خود باقی است.

۲. نظر شماره ۸۸/۳۰/۳۶۳۷۴ مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۱ شورای نگهبان در خصوص لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی: علاوه بر اینکه این مصوبه در موارد متعدد دارای اشکال شرعی و قانون اساسی می‌باشد، با توجه به اینکه امر سرپرستی کودکان بی سرپرست و یا بدسرپرست شرعاً به عهده ولیّ امر است و همچنین برای سرپرست آنان از نظر شرعی خصوصیتی در نظر گرفته شده که در بسیاری از موارد در این لایحه رعایت نگردیده است، لازم است مجلس محترم شورای اسلامی مشخص کند که اقدام مجلس در تعیین نهاد و افرادی که این مسئولیت را به عهده آنان گذارده است با اذن مقام معظم ولیّ امر مدظله‌العالی بوده است یا نه؛ پس از تعیین این جهت، اظهار نظر خواهد شد.

۳. ماده ۱- ....

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۱/۵/۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱- ...

[مجلس شورای اسلامی برای برطرف کردن ایراد مغایرت با اصل ۹۴ قانون اساسی، این لایحه را مجدداً در صحن علنی مجلس مطرح کرد و مفاد آن را به تصویب رساند.]

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۱۰-۱.

است که هنوز مصوبه مرقوم به تصویب نهایی نرسیده و اساساً اطلاق «قانون» به آن نمی‌شود، اشکال دارد. همچنین ماده (۱۵) این مصوبه نیز مورد ایراد این شورا قرار گرفته است؛ قبل از رفع اشکال مذکور، استناد به آن ایراد دارد.

۱۶-۱. نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۷۹۰ مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۳ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی،^(۱) مصوب ۱۳۹۴/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی

۱۶-۱-۱- اطلاق ماده (۸) موضوع الحاق ماده (۱۵۴ مکرر)، با توجه به تبصره (۲) ماده (۱۴۵)، نسبت به مواردی که مصوبه به تصویب کمیسیون نرسد و یا نظر مخالف و موافق در مورد جزء جزء و نیز پیشنهادات نمایندگان استماع نشود، اشکال دارد. به علاوه نظر به اینکه از اصول متعدد قانون اساسی شورایی بودن امور مجلس استفاده می‌شود، لازم است رأی‌گیری در خصوص هر یک از مواد و اجزاء طرح یا لایحه به صورت انحلالی انجام گیرد. همچنین در مواردی که طرح یا لایحه شامل مواد و اجزاء متعدد کثیری می‌باشد، تصویب مجموعی و کل آن با عنایت به تعداد مخالفین و موافقین و زمان مقرر برای آنان از این جهت نیز واجد اشکال می‌باشد. مضافاً از آنجا که مستفاد از اصول قانون اساسی مربوط به شورای نگهبان، این شورا موظف است عدم مغایرت هر یک از قوانین را پس از تطبیق جزء جزء آنها به صورت انحلالی با شرع و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد، اطلاق آن در مواردی که در مهلت مقرر بررسی و اظهار نظر به نحو مذکور امکان‌پذیر نباشد، مغایر قانون اساسی است.^(۲)

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۳-۱. نظریه تفسیری شماره ۲۴۳۷ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۱۱ شورای نگهبان در پاسخ به

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (نحوه رسیدگی به طرح‌ها و لوایح قانونی)» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هشتم، شماره ۱-۲۳-۱.

استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به ملاک و مرجع تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با موازین شرع

شماره: ۱۳۰۴۷/۲۵۱/د. ه.

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

لطفاً به سؤال ضمیمه از جناب آقای رضوی نماینده تبریز جواب بفرمایید.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی رفسنجانی

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۴

حضور مبارک ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی «دام ظلّه»

سلام علیکم

در خصوص اصل ۹۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران سؤالی داشتم. از آن جایی که گمان کردم باید مسائل مربوط به قوه مقننه را به عنوان یک نماینده با مسئول خودم یعنی ریاست محترم مجلس در میان بگذارم، لذا مزاحم اوقات آن جناب شدم و اگر شرعاً یا قانوناً خودتان را مرجع این گونه سؤالات نمی دانید لطفاً به عنوان مسئول مجلس، پاسخ آن را از هر مقامی که صلاحیت و مسئولیت آن را شرعاً و قانوناً دارد تهیه فرموده و اینجانب را هدایت فرمایید.

سؤال:

طبق اصل ۹۶ قانون اساسی تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام با اکثریت فقهای شورای نگهبان است. سؤال این است که این تشخیص کدام یک از صور زیر می باشد:

مغایرت با احکام شرع یعنی مغایرت:

۱- با اجماع مسلمین

۲- با اجماع فقهاء مسلمین

۳- با فتوای مشهور

۴- با نظر و اجتهاد خود اعضای شورای نگهبان

که در سه صورت اول نقش فقهای محترم شورای نگهبان، نقش تشخیص دهنده و در صورت اخیر نقش فتوادهنده خواهد بود.

و مطابقت با احکام شرع یعنی مطابقت با:

۱- نظر و اجتهاد اعضاء محترم شورای نگهبان

۲- با اجماع مسلمین

۳- با اجماع فقها

۴- با فتوای مشهور

۵- با فتوای غیر مشهور و غیر نادر

و به عبارت دیگر آیا موافقت فی الجمله کافی نیست (مانند صورت پنجم)؟

با تقدیم احترام

مرتضی رضوی

نماینده مردم تبریز

شماره: ۲۴۳۷

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۰۴۷/۲۵۱/د- ه مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۱۵ اگرچه پاسخ سؤال با

دقت در اصل ۴، ۹۴ و ۹۶ قانون اساسی به وضوح معلوم می شود، مع ذلک پرسش

ارسالی در جلسه شورای نگهبان مطرح و نظر اعضاء شورا بر این است که:

«تشخیص مغایرت یا انطباق قوانین با موازین اسلامی به طور نظر فتوایی با

فقهاء شورای نگهبان است.»

دبیر شورای نگهبان

لطف الله صافی

۳-۲. نظریه تفسیری شماره ۸۱/۳۰/۴۱۰۴ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۵ شورای نگهبان در

پاسخ به استفسار دبیر شورای نگهبان نسبت به شمول اصل ۹۴ قانون اساسی به

همه پرسی مصوب مجلس

شماره: ۸۱/د/۱۱۰

تاریخ: ۱۳۸۱/۱۲/۱۹

شورای محترم نگهبان «دامت تأییداتهم»

با سلام

نظر به برخی شبهات و تشکیکات ایرادشده درباره شمول اصل نود و چهارم قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل پنجاه و نهم قانون اساسی - لطفاً نظر تفسیری آن شورای محترم را در این زمینه اعلام فرماید که اصل ۹۴ قانون اساسی شامل همه‌پرسی مصوب مجلس شورای اسلامی می‌شود یا خیر؟ با تشکر.

دبیر شورای نگهبان

احمد جتی

شماره: ۸۱/۳۰/۴۱۰۴

تاریخ: ۱۳۸۱/۱۲/۲۵

دبیر محترم شورای نگهبان

نامه شماره ۸۱/د/۱۱۰ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۹ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره شمول اصل ۹۴ قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی - در جلسات شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«درخواست مراجعه به آراء عمومی موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی از مصادیق مصوبات مجلس شورای اسلامی است و باید طبق اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شود.»

سید رضا زواره‌ئی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۴-۱. نظر شماره ۸/م مورخ ۱۳۵۹/۶/۱۱ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به سمت نمایندگی نماینده‌ای که به

دلیل وزارت و امثال آن از نمایندگی کناره گیری کرده است

شماره: ۲۹۵

تاریخ: ۱۳۵۹/۶/۶

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با توجه به اصل نود و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، چون در جلسه علنی پنجشنبه مورخه ۵۹/۶/۶ مجلس شورای اسلامی لایحه‌ای با متن زیر مطرح شد: «نمایندگان مجلس شورای اسلامی که بر اساس ضرورت و با موافقت مجلس سیمت وزارت یا سیمت مهم دیگری را می‌پذیرند و بالتیجه طبق اصل ۱۴۱ قانون اساسی نمی‌توانند در نمایندگی مجلس شورای اسلامی خدمت کنند، می‌توانند پس از استعفاء یا برکناری از سیمت جدید دوباره در سیمت نمایندگی انجام وظیفه نمایند و در مدت اشتغال به کار جدید، کرسی آنان در مجلس محفوظ می‌ماند» و بین نمایندگان حاضر در جلسه اختلاف نظر دائر بر مخالفت و موافقت متن لایحه فوق با قانون اساسی به وجود آمد و نظر اکثریت دائر بر مخالفت این لایحه با قانون اساسی بود. لذا خواهشمند است هرچه زودتر نظر خویش را نسبت به مخالفت و یا عدم مخالفت لایحه فوق با قانون اساسی جمهوری اسلامی به مجلس شورای اسلامی اعلام فرمایید.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

شماره: ۸/م

تاریخ: ۱۳۵۹/۶/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به ۲۹۵-۵۹/۶/۶، به اطلاع می‌رساند مورد سؤال از موارد تفسیر نیست، اما از نظر موافقت و مخالفت با قانون اساسی، با توجه به اینکه لایحه مذکور مورد تصویب نمایندگان قرار نگرفته، موجبی برای اظهار نظر شورای نگهبان نمی‌باشد.

دبیر موقت شورای نگهبان

محمد رضا مهدوی کنی

۲-۴. نظر شماره ۷۸۵ مورخ ۱۳۵۹/۱۱/۷ شورای نگهبان در پاسخ به تذکر رئیس جمهور به شورای نگهبان در مورد مغایرت یکی از قوانین تأیید شده توسط شورا با قانون اساسی

شماره: ۲۱۶۶۰

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۰/۲۹

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران که مورد تأیید آن شورا قرار گرفته به جهات و دلایل زیر مخالف قانون اساسی است:

- ۱- طبق اصل ۱۷۵ قانون اساسی رسانه‌های گروهی (رادیو و تلویزیون) زیر نظر مشترک قوای سه‌گانه قضائیه (شورای عالی قضایی)، مقننه و مجریه اداره خواهد شد.
- ۲- طبق اصل ۶۰، اعمال قوه مجریه از طریق رئیس جمهور و نخست‌وزیر و وزراء است.
- ۳- به موجب اصل ۱۱۳، رئیس جمهور ریاست قوه مجریه و تنظیم روابط قوای سه‌گانه و مسئولیت اجرای قانون اساسی را بر عهده دارد.

در بند (ب) ماده (۲) قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، برای رئیس جمهوری که اعمال‌کننده قوه مجریه و تنظیم‌کننده قوای سه‌گانه و مسئول اجرای قانون اساسی است در انتخاب نماینده قوه مجریه حقی قائل نشده و فقط مقرر داشته‌اند نماینده قوه مجریه از طرف هیئت دولت تعیین و بر اساس اصل ۱۲۶ به اطلاع رئیس جمهور می‌رسد. در حقیقت قوه مجریه را تجزیه کرده و فقط به قسمتی از آن قوه (هیئت وزیران) حق تعیین نماینده داده‌اند. نماینده منتخب به جای آنکه طبق مدلول اصل ۱۷۵ نماینده تمام قوه مجریه باشد، نماینده قسمتی از آن است. اصل ۱۲۶ هم که راجع به تصویب‌نامه و آیین‌نامه‌های صادره از طرف هیئت وزیران می‌باشد ارتباطی به موضوع اصل ۱۷۵ ندارد. (خاصه که ضمانت اجرایی هم برای آن مقرر نگردیده است)

نظر شورای نگهبان نسبت به طرح سابق قانون صدا و سیما که اصول ۱۳۴ و ۱۳۸ و ۱۲۶ قانون اساسی را مانع از مباشرت و مداخله رئیس جمهوری در انتخاب نماینده قوه مجریه تلقی کرده‌اند موجه نیست؛ زیرا اصول مذکور به ترتیب راجع است به: وظایف و اختیارات نخست‌وزیر، وضع تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها به وسیله هیئت وزیران یا هر یک از وزراء، ارسال تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های مصوب هیئت وزیران برای اطلاع و اظهار نظر رئیس جمهوری است و ارتباطی به حکم خاص اصل ۱۷۵ که نظارت قوای سه‌گانه در اداره رادیو و تلویزیون باشد ندارد (اصول سه‌گانه فوق به اصطلاح خروج موضوعی دارند).

البته چنانکه شورا در نظر سابق بیان داشته است وفق قانون اساسی رئیس

جمهوری را نباید در عداد نخست‌وزیر و هر یک از وزراء قرار داد، ولی ترتیب معقول و منطقی رعایت اصول قانون اساسی این است که نماینده قوه مجریه یا به وسیله رئیس آن قوه (که منتخب مردم است) انتخاب شود یا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب رئیس جمهوری تعیین گردد.

از لحاظ مسئولیتی که در اجرای قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه‌گانه بر عهده دارم به تذکرات قانونی فوق مبادرت نمودم.

رئیس جمهوری

ابوالحسن بنی‌صدر

شماره: ۷۸۵

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۱/۷

جناب آقای سید ابوالحسن بنی‌صدر

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۱۶۶۰ - ۵۹/۱۰/۲۹ جناب‌عالی در مورد مخالفت قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران که به تأیید شورای نگهبان رسیده با قانون اساسی، اشعار می‌دارد که: «تشخیص مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی طبق اصول ۹۴ و ۹۶ قانون مزبور با شورای نگهبان است و رئیس جمهور در این خصوص وظیفه و مسئولیتی ندارد. شورای نگهبان در موقع بررسی قانون مزبور کلیه جهات و نظریات مختلف از جمله نظریاتی را که جناب‌عالی مرقوم داشته‌اید مورد توجه و بحث قرار داده است و به حول و قوه الهی در هر مورد با عنایت کامل به جوانب موضوع و موازین شرعی و اصول قانون اساسی اظهار نظر می‌نماید.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۴-۳. نظر شماره ۹۴۰۴ مورخ ۱۳۶۲/۵/۲۴ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به سازوکار قانونی تفسیر قوانین عادی از حیث بررسی و تأیید شورای نگهبان

شماره: ۴۸۳۰/ق

تاریخ: ۱۳۶۲/۵/۲۰

شورای محترم نگهبان

در پاسخ به نامه شماره ۹۳۶۱ مورخ ۱۳۶۲/۵/۱۸،^(۱) ... مستدعی است نظر آن شورای محترم را درباره اینکه آیا تفسیر قوانین هم احتیاج به تأیید شورای نگهبان دارد یا خیر، اعلان فرمایند.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

شماره: ۹۴۰۴

تاریخ: ۱۳۶۲/۵/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۸۳۰/ق مورخ ۱۳۶۲/۵/۲۰، موضوع مجدداً در شورای نگهبان مطرح و بررسی و به شرح زیر اظهار نظر شد:

« ۱- در مورد اصل تفسیر علاوه بر اینکه به موجب اصل ۹۴ کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان ارسال شود و تفسیر قوانین نیز مصوبه است، از سایر اصول مربوط به انطباق قوانین با موازین اسلامی و عدم مغایرت با قانون اساسی نیز استفاده می‌شود که تفسیر قوانین عادی از لحاظ اینکه متضمن رفع اجمال و ابهام و تضییق یا توسعه قانون است، قابل عدم انطباق با موازین شرعی و مغایرت با قانون اساسی است؛ لذا باید به شورای نگهبان ارسال شود. »
۲- ...»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۴-۴. نظر شماره ۹۸۲۲ مورخ ۱۳۶۲/۸/۴ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام وزیر کشور نسبت به مغایرت با قانون اساسی موضوع اعطای صلاحیت تصمیم‌گیری به

۱. جهت آگاهی از این نظر و مستندات قانونی آن، بنگرید به: شماره ۱-۲-۱، ذیل همین اصل (= اصل نود و چهارم).

شوراهای عالی دولتی در قانون بنیاد امور جنگ‌زدگان مصوب ۱۳۶۰/۳/۲۴

شماره: ۳۷۴۳/۶/۲۴/۱/۹۳۳۹

تاریخ: ۱۳۶۲/۷/۳۰

شورای محترم نگهبان

باسلام و تحیات به استحضار می‌رساند:

- ۱- با توجه به اینکه در قوانین و مصوبات به شوراها مسئولیت‌های مشورتی داده می‌شود و تصمیم‌گیری‌ها به مسئولیت‌های مشابه واگذار می‌گردد، واگذاری مسئولیت‌های اجرایی به شورای عالی بنیاد جنگ‌زدگان در ماده (۳) قانون مصوب ۶۰/۳/۲۴^(۱) مغایر با اصل مذکور به نظر نمی‌رسد؟
- ۲- تعیین سه نفر از اعضای شورای عالی جنگ‌زدگان که با معرفی نمایندگان انتخاب می‌شوند با اصل تفکیک قوا تضاد دارد یا خیر؟

۱. ماده (۳) قانون بنیاد امور جنگ‌زدگان مصوب ۱۳۶۰/۳/۲۴: «ماده ۳- به منظور:

الف- تصویب خط مشی کلی بنیاد و برنامه‌های عمومی

ب- نظارت بر فعالیت‌های آن اعم از نحوه عملکرد بودجه و بازرسی حساب‌ها

ج- ایجاد هماهنگی بین ارگان‌های ذی‌ربط در امور جنگ‌زدگان

د- جذب امکانات مادی و معنوی

شورایی مرکب از اعضای ذیل به دعوت وزیر کشور به نام شورای عالی بنیاد جنگ‌زدگان تشکیل می‌گردد.

۱- نماینده تام‌الاختیار وزیر کشور که سمت سرپرستی بنیاد امور جنگ‌زدگان را خواهد داشت.

۲- سه نفر از افراد جنگ‌زده با معرفی نمایندگان استان‌های خوزستان و غرب کشور

۳- نماینده تام‌الاختیار وزیر بهداشتی در امور جنگ‌زدگان

۴- نماینده تام‌الاختیار سرپرست سازمان بهزیستی در امور جنگ‌زدگان

۵- نماینده تام‌الاختیار و ثابت سرپرست هلال احمر در امور جنگ‌زدگان

۶- نماینده تام‌الاختیار و ثابت سرپرست کمیته امداد امام خمینی در امور جنگ‌زدگان

۷- نماینده تام‌الاختیار سرپرست جهاد سازندگی در امور جنگ‌زدگان

۸- نماینده تام‌الاختیار سرپرست بنیاد شهید در امور جنگ‌زدگان

تبصره ۱- در موارد ضروری وزراء و سرپرستان مربوط خود نیز می‌توانند در شورا شرکت کنند.

تبصره ۲- اساسنامه بنیاد به پیشنهاد نماینده تام‌الاختیار وزیر کشور و تصویب شورای عالی بنیاد و امضاء وزیر کشور لازم‌الاجراء خواهد بود.

تبصره ۳- آیین‌نامه‌های اجرایی مربوطه به وسیله سرپرست بنیاد تدوین شده و با امضاء وزیر کشور به اجراء گذارده می‌شود.»

خواهشمند است نظریه آن شورای محترم را در خصوص (۲) مورد استعلام مزبور ابلاغ فرمایند.

علی اکبر ناطق نوری

شماره: ۹۸۲۲

تاریخ: ۱۳۶۲/۸/۴

جناب حجت‌الاسلام ناطق نوری وزیر محترم کشور
عطف به نامه شماره ۳۷۴۳/۶/۲۴/۱/۹۳۳۹ مورخ ۱۳۶۲/۷/۳۰، موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌شود:
«چون قانون مورد سؤال در موعد مقرر در شورای نگهبان بررسی و راجع به آن اظهار نظر شده است، بررسی مجدد و اظهار نظر نسبت به آن مورد ندارد.»
دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی

۴-۵. نظر شماره ۳۸۶۳ مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به عملکرد وزارت مسکن و شهرسازی در رابطه با مصوبه‌ای که از سوی شورای نگهبان، تأیید نشده است

شماره: ۱۱۴۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۱۱

دبیر محترم شورای نگهبان حضرت آیت‌الله صافی زید عزه
سلام علیکم

ماده (۸) قانون اراضی شهری صراحت دارد که مالک مازاد بر (۱۰۰۰) متر زمین بایر خود را حق فروش عیناً و منفعتاً ندارد و می‌تواند به دولت بفروشد و هیچ‌گونه الزامی به فروش در این ماده نیست، لکن وزارت مسکن و شهرسازی با استناد به ماده (۹) همین قانون و تبصره (۲) آن عملاً اقدام به الزام مالک و در غیر این صورت به قائم‌مقامی مالک، سند انتقال را امضاء می‌نماید و حال این سؤال مطرح است که آنچه مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفته در ماده (۹) منحصراً زمین‌های بایر و دائر مورد نیاز دولت و شهرداری‌هاست یا تعمیم دارد و شامل زمین‌های بایر و دائر جهت واگذاری به افراد هم می‌شود. استدعا می‌شود. استعدا می‌شود آنچه مورد تأیید شورای محترم نگهبان

قرار گرفته نسبت به تعمیم و یا عدم تعمیم اعلام فرماید.

[امضاء جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی]

شماره: ۳۸۶۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۵

جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای نظری نماینده مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۱۱۴۷ مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۱ جناب عالی و جمعی دیگر از نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی اشعار می‌شود:

«برای تعمیم ماده (۹) نسبت به اراضی شهری، مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۵ ماده مرقومه را تفسیر نموده و تفسیر مذکور به شرحی که در تصویر نامه شورای نگهبان به مجلس محترم ملاحظه می‌فرمایید رد شده است. (۱) علی‌هذا اگر عملاً با قانونیت نیافتن تفسیر مذکور، اقدام غیرقانونی انجام شود، نمایندگان محترم می‌توانند از طُرُق قانونی آن را تعقیب و پیگیری نمایند.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۴-۶. نظر شماره ۱۴۰۰ مورخ ۱۳۶۸/۹/۲۲ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام رئیس کمیسیون نهادهای انقلاب مجلس نسبت به نحوه قانون شدن مصوبه‌ای که شورای نگهبان، قانون‌گذاری مجلس در خصوص آن را منوط به اذن مقام رهبری کرده است

شماره: ۵/۸۸/۱۸۳۷۴

تاریخ: ۱۳۶۸/۹/۷

حضرت آیت‌الله محمدی گیلانی

دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام و تحیات

عطف به نامه ۱۰۳۵ مورخ ۱۳۶۸/۷/۱۳^(۲) به پیوست تصویر موافقت و اذن مقام معظم

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و سوم، شماره ۱-۲.

رهبری با درخواست رئیس کمیسیون نهادهای انقلاب مجلس شورای اسلامی و رئیس بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی در خصوص رفع اشکال شرعی لایحه تسهیلات استخدای و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی و کسب اجازه از ایشان برای وضع قانون و مقررات در رابطه با بنیاد مستضعفان (و جانبازان)،^(۱) جهت تسهیل در

→

شماره: ۱۰۳۵

تاریخ: ۱۳۶۷/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۰۷۳- ق مورخ ۱۳۶۷/۶، لایحه تسهیلات استخدای و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی مصوب جلسه ۱۳۶۷/۶/۱۳ کمیسیون نهادهای انقلاب که در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم شهریورماه ۱۳۶۸ مجلس شورای اسلامی با (۲) سال مدت آزمایشی موافقت گردیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد: «نظر به اینکه در متن فرمان مورخ ۱۳۵۷/۱۲/۹ حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه در خصوص تشکیل بنیاد مستضعفان به صراحت آمده است که اموال منقول و غیرمنقول بنیاد که از سلسله منحوس پهلوی و عمال و وابستگان آنان به دست می‌آید و تحت اداره بنیاد قرار می‌گیرد باید به مصرف مستمندان و کارگران و کارمندان ضعیف برسد و اموال مزبور مربوط به دولت نیست (... و به دولت ابلاغ نمایید که این غنایم مربوط به دولت نیست...)، بنابراین دولت و مجلس نمی‌توانند در رابطه با بنیاد مستضعفان (جانبازان) قانون وضع نموده و تعیین تکلیف کنند و وضع هرگونه مقرراتی باید با اذن مقام رهبری باشد؛ و لذا مواد (۷)، (۱۱)، (۱۴)، (۱۵)، (۱۷)، (۱۸) و (۲۰) و تبصره (۲) ماده (۸) و تبصره ماده (۱۳) در آن قسمت که برای بنیاد جانبازان تعیین تکلیف می‌کند، خلاف نظر مقام ولایت فقیه بوده و از این رو با موازین شرع، مغایر شناخته شد.»

دبیر شورای نگهبان

محمد محمدی گیلانی

۱

شماره: ۰۱۰/۱۰۲۲۱

تاریخ: ۱۳۶۸/۸/۳

محضر مبارک مقام معظم رهبری انقلاب اسلامی

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای دامت برکاته العالیه

بعد از سلام و تحیات،

همان‌طور که مستحضرید اداره امور جانبازان عزیز از سوی رهبر کبیر انقلاب حضرت امام (قدس سره) به بنیاد مستضعفان محول گردید که انجام این مهم جز با هماهنگی و همیاری دستگاه‌های اجرایی و ارگان‌های دولتی و تصویب قوانین جدید و یا بعضاً اصلاح قوانین و مقررات موجود امکان‌پذیر نمی‌باشد.

←

امور جانبازان و ارائه خدمات مناسب‌تر این عزیزان ارسال می‌گردد.
 با توجه به رفع اشکال مورد نظر آن شورای محترم به صورت فوق‌الذکر، آیا
 بایستی لایحه مزبور مجدداً به شورای محترم نگهبان تقدیم گردد و همانند سایر
 طرح‌ها و لوایح عمل شود و یا اینکه در شکل فعلی، این مصوبه صورت قانونی به
 خود دارد و نیازی به طی مراحل بعدی نیست.
 خواهشمند است نظریه آن شورای محترم را در این زمینه اعلان فرمایید.

با تشکر

رئیس کمیسیون نهادهای انقلاب

روحانی‌نیا

شماره: ۱۴۰۰

تاریخ: ۱۳۶۸/۹/۲۲

رئیس محترم کمیسیون نهادهای انقلاب

عطف به نامه شماره ۸۸/۱۸۳۷۴/د مورخ ۱۳۶۸/۹/۷، موضوع در جلسه رسمی

شورای نگهبان مطرح شد. نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

→

از طرفی شورای محترم نگهبان اخیراً با استناد به مفاد فرمان مورخ ۵۷/۱۲/۹ حضرت امام (قدس سره)
 که مرقوم فرموده‌اند اموال بنیاد مربوط به دولت نیست و می‌بایست به مصارف خاصی که مقام ولایت
 فقیه معین می‌دارند برسد، وضع هرگونه قوانین و مقرراتی که موجب تکلیف برای بنیاد مستضعفان و
 جانبازان باشد را موکول به اذن آن مقام معظم دانسته‌اند.

لذا مستدعی است در صورت صحت و صواب دید اجازه فرمایید در مواردی که نیاز به وضع قانون و یا
 مقرراتی باشد، مجلس شورای اسلامی مجاز گردد با توافق و هماهنگی بنیاد مستضعفان و جانبازان،
 قوانین لازم را در جهت تسهیل امور جانبازان تصویب نماید.

رمضانعلی روحانی‌نیا- رئیس کمیسیون نهادهای انقلاب اسلامی مجلس شورای اسلامی

محسن رفیق‌دوست- رئیس بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی

* مقام معظم رهبری در ذیل نامه فوق پی‌نوشت فرمودند:

بسمه تعالی

با پیشنهاد آقایان محترم موافقم.

سید علی خامنه‌ای

۱۳۶۸/۸/۴

«در مورد لایحه مذکور به دو صورت رفع اشکال شرعی می‌شود:

۱- با توجه به ذیل پیشنهاد مشترک آن کمیسیون و مسئول بنیاد جانبازان به حضور مقام معظم رهبری و موافقت معظم‌له، مسئول بنیاد به نیابت از مقام معظم ولایت فقیه با مصوبه مجلس موافقت نماید.

۲- در مجلس مطرح و اقدام در تمام موارد مذکور در لایحه، مشروط به اذن ولایت فقیه گردد.

در هر حال پس از منعکس نمودن مطلب به شورای نگهبان از طریق مجلس، اعلام نظر خواهد شد.»

دبیر شورای نگهبان

محمد محمدی گیلانی

۴-۷. نظر شماره ۱۲۹۹ مورخ ۱۳۷۰/۳/۴ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام وزیر فرهنگ و آموزش عالی نسبت به مفاد طرح قانونی نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت

شماره: ۷۲/۱۱۹۱۱/۳۲۹۱۰

تاریخ: ۱۳۶۹/۱۱/۲۷

شورای محترم نگهبان

با اهداء سلام و درود

احتراماً در پاسخ به ابهام عنوان‌شده در مورد تبصره (۷) ماده (۴) طرح قانونی نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت، موضوع گزارش شماره ۳۳۳ مورخ ۶۹/۹/۱۴ کمیسیون بهداشتی و بهزیستی مجلس شورای اسلامی به استحضار می‌رساند:

در اجرای قانون تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۶۴/۷/۹ مجلس شورای اسلامی، دانشکده‌های گروه پزشکی تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار گرفته و به موجب مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، دانشگاه‌های تربیت مدرس و شاهد که دارای رشته‌های گروه پزشکی می‌باشند از این پوشش مستثنی گردیدند.

نظر به اینکه مفاد ماده (۴) طرح قانونی پیام‌آوران بهداشت به منظور تأمین کادر هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی گروه پزشکی که مجری و مسئول آن وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است پیش‌بینی گردیده و با عنایت به

استقلال رشته‌های گروه پزشکی دانشگاه‌های تربیت مدرس و شاهد و لزوم تسری ماده فوق به دانشگاه‌های اخیرالذکر، لذا ضرورت امر ایجاب می‌نماید که اجرای مفاد ماده (۴)، رأساً توسط دانشگاه‌های تربیت مدرس و شاهد بدون نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عملی گردد که بدین منظور متن تبصره (۷) ماده فوق‌الذکر تنظیم و تأکید گردیده است.

با عنایت به مراتب فوق، مستدعی است در جهت رفع مشکلات دانشگاه‌های تربیت مدرس و شاهد در زمینه تأمین کادر هیئت علمی در رشته‌های گروه پزشکی خود مساعدت لازم معمول فرمایند.

با تشکر و آرزوی توفیق الهی

دکتر مصطفی معین

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

شماره: ۷۲/۲۲۴۳/۴۷۹۷

تاریخ: ۱۳۷۰/۲/۳۱

شورای محترم نگهبان

با اهداء سلام و درود

پیرو نامه شماره ۷۲/۱۱۹۱۱/۳۲۹۱۰ مورخ ۶۹/۱۱/۲۷ در خصوص رفع ابهام عنوان‌شده در مورد تبصره (۷) ماده (۲) طرح قانونی نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت، خواهشمند است دستور فرمایند از نتیجه اقدامات انجام‌شده این‌جانب را مطلع نمایند.

با تشکر و آرزوی توفیق الهی

دکتر مصطفی معین

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

شماره: ۱۲۹۹

تاریخ: ۱۳۷۰/۳/۴

جناب آقای دکتر مصطفی معین

وزیر محترم فرهنگ و آموزش عالی

با سلام و آرزوی توفیق

عطف به نامه‌های شماره ۷۲/۱۱۹۱۱/۳۲۹۱۰ مورخ ۶۹/۱۱/۲۷ و شماره ۷۲/۲۲۴۳/۴۷۹۷ مورخ ۷۰/۲/۳۱ اشعار می‌دارد:

«چون قانون عادی نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت از تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شواری نگهبان گذشته است، چنانچه در اجرای قانون اشکال و یا ابهامی وجود داشته باشد، درخواست هرگونه تفسیر و رفع ابهام از قانون عادی طبق اصل ۷۳ قانون اساسی باید از مجلس شورای اسلامی به عمل آید و شورای نگهبان وظیفه و اختیاری در این خصوص ندارد.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

حسین مهرپور

۴-۸. نظر شماره ۲۰۳۹ مورخ ۱۳۷۰/۸/۱۳ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام دبیر هیئت عالی گزینش نسبت به امکان تأیید گزینشی افراد وابسته یا همفکر به برخی از گروه‌ها، مسلک‌ها و فرقه‌های مذهبی

شماره: ۲۷۴۰۸/ح

تاریخ: ۱۳۷۰/۷/۲۹

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

با اهداء سلام و تحیات؛ از آنجا که حسب مقررات جاری کشور معتقدین به اسلام و مذاهب رسمی کشور با رعایت سایر شرایط و مقررات می‌توانند به عنوان کارگزاران رسمی دولت اسلامی به استخدام درآیند، مستدعی است این هیئت را نسبت به رسمی شدن شاغلین غیررسمی و یا ورود متقاضیان وابسته و یا همفکر به گروه‌ها، مسلک‌ها و فرقه ذیل راهنمایی و ارشاد فرمایید تا با ابلاغ به کلیه هیئت‌های مرکزی گزینش دستگاه‌ها اقدام لازم معمول و رویه واحد اعمال گردد.

۱- علی‌اللهی

۲- شیطان‌پرست

۳- اسماعیلیه

۴- دراویش

۵- صابئین

۶- اقلیت‌های مذهبی

۷- اشخاصی که روزی گرایش به گروهک‌های ملحد، انحرافی و ضد انقلاب داشته‌اند.

با تشکر- ارادتمند

دری نجف‌آبادی

دبیر هیئت عالی گزینش

شماره: ۲۰۳۹

تاریخ: ۱۳۷۰/۸/۱۳

حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دری نجف‌آبادی

دبیر هیئت عالی گزینش حفظه الله تعالی

با سلام

عطف به نامه شماره ۲۷۴۰۸/ح مورخ ۱۳۷۰/۷/۲۹، در خصوص مورد سؤال «نظر به اینکه، موضوع به تفسیر قانون اساسی یا بررسی قانون مشخصی از نظر انطباق یا عدم انطباق آن با موازین شرع مرتبط نمی‌باشد، اظهار نظر در آن در محدوده وظایف شورای نگهبان نیست. تکلیف استخدام و شرایط آن در قوانین عادی مربوط به استخدام و بازسازی مشخص شده و اگر ابهامی هم وجود داشته باشد می‌توان از مجلس شورای اسلامی درخواست تفسیر نمود.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

حسین مهرپور

۴-۹. نظر شماره ۲۵۳۹ مورخ ۱۳۷۰/۱۲/۲۷ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام وزیر

تعاون نسبت به نحوه رفع تداخل وظایف وزارت تعاون با وزارت جهاد سازندگی

تاریخ: ۱۳۷۰/۱۱/۹

شورای محترم نگهبان

با سلام و تحیات، همان‌طور که مستحضرید مطابق بند (۲) اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بخش تعاونی به عنوان دومین رکن اساسی اقتصاد کشور شناخته شده و تعیین حدود فعالیت آن موکول به تصویب قانون گردیده است، که برای انجام این مقصود قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

در شهریورماه سال جاری به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید و توسط اعضای محترم آن شورا تأیید گردید.

براساس ماده شصت و پنج قانون مارالذکر اعمال نظارت دولت بر بخش تعاونی و وظیفه حمایت و پشتیبانی از این بخش به عهده وزارت تعاون نهاده شده و مقرر گردیده است که سازمان‌ها، ادارات و واحدهای مربوط به فعالیت‌های فوق در وزارت جدیدالتأسیس تعاون ادغام شوند، لیکن در بند (ج) تبصره (۴) لایحه بودجه پیشنهادی سال ۱۳۷۱ کل کشور تعاونی‌های فرش و اتحادیه‌های آنها تحت پوشش وزارت جهاد سازندگی نام برده شده است که این امر یقیناً با اهداف و قانون بخش تعاونی که ملهم از اصل چهل و سوم قانون اساسی می‌باشد، تناقضی آشکار دارد. علی‌هذا تقاضا دارد در خصوص اصلاح آن قسمت از بند (ج) تبصره (۴) لایحه بودجه که متضمن تداخل و تکرار وظایف در وزارتخانه خواهد بود، تصمیم مقتضی اتخاذ فرمایید.

با تشکر

غلامرضا شافعی

وزیر تعاون

شماره: ۲۵۳۹

تاریخ: ۱۳۷۰/۱۲/۲۷

وزیر محترم تعاون

عطف به نامه شماره ۱۱۲۷ مورخ ۷۰/۱۱/۹،

«اصلاح قانون با مجلس شورای اسلامی است و شورای نگهبان در این امر،

وظیفه و اختیاری ندارد.»

مدیر کل دبیرخانه شورای

نگهبان

۴-۱۰. نظر شماره ۲۷۶۱ مورخ ۱۳۷۰/۱۲/۲۸ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران نسبت به نقض قوانین دائم

توسط قوانین بودجه سالانه

شماره: ۳۰/۴۲۶۰۸

تاریخ: ۱۳۷۰/۱۲/۲۰

شورای محترم نگهبان

احتراماً ضمن آرزوی توفیق برای اعضاء محترم آن شورا به پیوست تصویر نامه شماره ۳۰/۳۶۷۵۴ مورخ ۱۳۷۰/۱۱/۲^(۱) این سازمان به حضور ریاست محترم

۱.

شماره: ۳۰/۳۶۷۵۴

تاریخ: ۱۳۷۰/۱۱/۲

حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

در قانون تأسیس سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۶ تیرماه ۱۳۵۳ با توجه به اهمیت و حساسیت فوق العاده و غیر قابل مقایسه با سایر زمینه‌های فنی و صنعتی دیگر در کشور، ماده (۲) قانون یادشده استقلال سازمان بدین گونه منظور شده است:

«سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است و منحصراً تابع مقررات این قانون و اساسنامه مربوط و آیین‌نامه‌های استخدامی و مالی و اداری مخصوص به خود می‌باشد...».

هنگام تدوین بودجه سال ۱۳۵۸ بر اساس تبصره (۳۷)، استقلال استخدامی و مالی سازمان، نقض و سازمان از نظر مقررات مالی تابع قانون محاسبات عمومی و از نظر مقررات استخدامی تابع قانون استخدام کشوری گردید. آن جناب به خوبی استحضار دارند که به موازات وضع تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۵۸ در مورد این سازمان، مقررات مشابهی برای چندین مؤسسه مستقل دولتی دیگر و دانشگاه‌ها وضع گردید، لکن با پیش‌بینی اثرات سوء اجرای این چنین مقرراتی، بسیاری از آنها اساساً به مورد اجراء گذارده نشده و آن مؤسسات هم استقلال خود را کمافی‌السابق حفظ نمودند و در مورد دانشگاه‌ها هم تصویب قوانین جدید که همگی در جهت رفع تنگناهای مالی و استخدامی آنان بود، از جمله طرح تمام‌وقت دانشگاه‌ها و یا قانون استفاده از خدمت خارج از وقت اداری اعضاء هیئت علمی، نه تنها از این حیث متحمل خسارتی نشدند، بلکه حقوق افراد مشمول چند صد درصد ترمیم شده است. اما اقدامی که ظاهراً از سر دلسوزی و رفع تبعیض بین دستگاه‌های دولتی صورت گرفته آن چنان ضربه کاری به این سازمان و صنعت نوپای هسته‌ای در این کشور وارد آورد که جبران آن به سهولت و در مدت محدود میسر نمی‌باشد.

همان‌گونه که جناب عالی نیز وقوف کامل دارند در سال‌های اخیر روز به روز بر اهمیت صنعت هسته‌ای به خصوص سازمان انرژی اتمی ایران و اهداف متنوع آن افزوده شده است و همواره کوچک‌ترین فعالیت آن به طور موشکافانه زیر نظر کنکاش دوست و دشمن قرار دارد. به همین جهت سطح انتظارات دولت و مردم نیز به طور قابل ملاحظه‌ای بالا رفته است. اما معلوم نیست چگونه باید از سازمان دست و پا بسته‌ای که با تبصره‌های شالوده‌های آن سست شده انتظار داشت همپای سازمان‌ها و تشکیلات معظم هسته‌ای بین‌المللی حرکت نماید. تناقض موجود بین اهداف مندرج در قانون تأسیس سازمان و مفاد تبصره (۳۷) منجر به آن گردید که هیئت محترم وزیران در جلسه مورخ ۶۷/۲/۴ خود

←

جمهوری اسلامی ایران را که جهت اظهار نظر به آن شورای محترم ارسال گردیده است، تقدیم می‌نماید.

همان‌طور که در نامه مزبور معروض شده، این سازمان به دلیل تصویب تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۵۸، مواجه با تنگناهای مالی و استخدای عذیده‌ای گردیده است که با طبع کار سازمان سازگار نیستند و موجب شده‌اند که سازمان نتواند به اهداف منعکس در قانون تأسیس خود صورت تحقق ببخشد. تنگناهای مالی و مشکلات نگهداری و جذب نیروهای متخصص به‌گونه‌ای است که اجرای بهینه و به موقع اکثر طرح‌های تحقیقاتی و اجرایی سازمان را به مخاطره انداخته است.

همان‌طور که مستحضرند آن شورای محترم در خصوص بودجه سال ۱۳۶۴ نظری ابراز کردند که به موجب آن تبصره‌های بودجه نمی‌تواند ناقض قانون اصلی دستگاه‌های دولتی باشد. به نظر این سازمان، تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۵۸، با توجه به این نظر شورا، وجاهت قانونی ندارد و مانع آن است که سازمان بتواند قانون خاص خود را به مورد اجراء درآورد. خواهشمند است اظهار نظر فرمایند آیا نظر تفسیری مورخ ۱۳۶۴ آن شورای محترم، با عنایت به اصل ۵۲ قانون اساسی، در مورد قانون بودجه سال ۱۳۵۸ نیز قابل تسری بوده و در نتیجه تبصره (۳۷) قانون مزبور می‌تواند در مقابل قانون خاص این سازمان قابل اجراء تلقی شود یا خیر؟^(۱)

رضا امراللهی

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران

→

لایحه لغو تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۵۸ را تصویب و از مجلس شورای اسلامی تقاضای تصویب آن را ننماید. کلیات این لایحه به تصویب رسید و برای بررسی در جزئیات به کمیسیون‌های مربوطه ارجاع شد که تاکنون شور دوم آن در جلسه علنی آغاز نگردیده است. با توجه به نظر شورای محترم نگهبان که چندین سال است اجراء می‌شود، تبصره‌های بودجه نمی‌تواند ناقض قانون اصلی هر دستگاه باشد. بنابراین تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۵۸ فاقد وجاهت قانونی به نظر می‌رسد. علی‌هذا با عنایت به نظر یادشده شورای محترم نگهبان و در صورت موافقت آن جناب، اجازه می‌خواهد این سازمان از این پس منحصراً قانون خاص خود را اجراء نماید.

رضا امراللهی

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران

۱. لازم به ذکر است که دفتر رئیس جمهور نامه مذکور را طی نامه‌ای به شماره ۶۱۷۱۳ مورخ ۱۳۷۰/۱۱/۲ همراه با پی‌نوشت ریاست جمهوری که مرقوم نموده بود؛ «شورای محترم نگهبان لطفاً نظر بدهید» به شورای

←

شماره: ۲۷۶۱

تاریخ: ۱۳۷۰/۱۲/۲۸

جناب آقای مهندس رضا امراللهی

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی

عطف به نامه شماره ۳۰/۴۲۶۰۸ مورخ ۷۰/۱۲/۲۰، موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی اعضای شورا قرار گرفت، اعضاء حاضر در جلسه متفقاً نظرشان بر این بود که:

«شورای نگهبان در خصوص مغایر بودن تبصره‌های بودجه با قانون اصلی دستگاه‌های دولتی، نظر تفسیری ابراز نداشته و اگر منظور نظریه مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۱۹ شورا در خصوص تعدادی از تبصره‌های بودجه سال ۱۳۶۴ است، نظر مزبور، نظر تفسیری نبوده و صرفاً در مورد خودش یعنی لایحه بودجه سال ۱۳۶۴ کاربرد دارد و به هر حال قابل تسری به قوانین قبلی نیست. حل مشکل مطرح شده در نامه فوق‌الذکر از طریق مجلس شورای اسلامی و تصویب قانون امکان‌پذیر است و در محدوده اختیارات شورای نگهبان نیست.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

حسین مهرپور

۱۱-۴. نظر شماره ۸۳۷ مورخ ۱۳۷۴/۶/۲۰ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام دادستان کل کشور نسبت به بررسی لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی از حیث انطباق با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۶۰/۷۳/۲۰۶۷۹/۶۱

تاریخ: ۱۳۷۴/۵/۲۲

حضرت آیت‌الله جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان

→

نگهبان ارسال نمود و دبیرخانه شورا طی نامه‌ای به شماره ۲۴۵۲ مورخ ۷۰/۱۱/۱۵ در پاسخ نوشت: «در خصوص استقلال سازمان انرژی اتمی چون موردی برای اظهار نظر شورای نگهبان در این خصوص وجود ندارد، باید منتظر تصویب لایحه مطروحه در مجلس ماند.»

سلام علیکم

به استحضار می‌رساند به موجب لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی مصوب (۲۲) اسفند ۱۳۳۶ که بعداً اصلاحاتی در آن انجام شده کمیسیون به نام امنیت اجتماعی مرکب از فرماندار، رئیس دادگاه شهرستان (در صورت نبودن رئیس دادگاه شهرستان، رئیس دادگاه بخش)، دادستان، رئیس شهربانی، رئیس ژاندارمری و در اصلاحات بعدی نماینده نخست‌وزیری (رئیس ساواک) به ریاست فرماندار پیشین که بر اساس اختیارات تفویضی در ماده (۳) همان قانون مجاز به اصدار حکم اقامت اجباری در محلی معین یا ممنوعیت از اقامت در محل‌هایی مشخص برای متخلفین بوده است.

پس از انقلاب اسلامی در خصوص اعتبار قانونی و قابلیت تشکیل و قدرت اجرایی کمیسیون فوق از ناحیه مراجع مختلف نظرهایی متفاوتی اعلام شده است.

اداره حقوقی دادگستری و کمیسیون حقوقی دادستانی کل مستنداً بر اصول ۳۶ و ۳۷ قانون اساسی که مقرر می‌دارد حکم به مجازات و اجرای آن تنها باید از طریق دادگاه صالح باشد و مقررات مربوط به تشکیل کمیسیون امنیت اجتماعی که مغایر با این اصول است ملغی و فاقد اعتبار می‌باشد، از طرفی معاونت سابق اجرایی قوه قضائیه در پاسخ استعلام برخی مراجع قضایی اعلام داشته «چون مقررات جدیدی که متضمن نسخ صریح یا ضمنی کلیه موارد قانونی حفظ امنیت اجتماعی باشد به نظر نمی‌رسد و از آنجا که در زمینه مغایرت قانون مذکور با موازین شرعی یا قانون اساسی از ناحیه شورای محترم نگهبان اظهارنظری نشده است لذا عمل به آن مادام که نسخ و اصلاح نشده باشد بلاشکال است.» در نتیجه این ناهماهنگی بعضاً فرمانداری‌ها اقدام به تشکیل کمیسیون نموده و با دعوت از رئیس دادگستری و فرمانده نیروی انتظامی و به جای نماینده نخست‌وزیری مسئول اداره اطلاعات در مورد افراد متخلف آرای تبعید و مشابه آن صادر نموده‌اند بنا به مراتب فوق اقتضا دارد موضوع در آن شورای محترم مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نسبت به مطابقت یا عدم مطابقت قانون مرقوم با موازین شرعی و قانون اساسی اعلام نظر شود.

با تشکر

مرتضی مقتدائی

دادستان کل کشور

شماره: ۸۳۷

تاریخ: ۱۳۷۴/۶/۲۰

دفتر دادستان محترم کل کشور

با سلام و احترام

نامه شماره ۱۶۰/۷۳/۲۰۶۷۹/۶۱ مورخ ۷۴/۵/۲۲ در جلسه مورخ ۱۳۷۴/۶/۲۹

شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:

«موضوع با اصلاح قانون از جانب مجلس شورای اسلامی، قابل طرح در

شورای نگهبان خواهد بود.»

مدیر کل نهاد شورای نگهبان

حسن گنجی

۱۲-۴. نظر شماره ۷۷/۲۱/۳۹۰۱ مورخ ۱۳۷۷/۹/۱۸ شورای نگهبان در پاسخ به**استعلام مدیر کل امور قضایی قوه قضائیه نسبت به بررسی لایحه قانونی مربوط به****استقلال کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب شورای انقلاب از حیث انطباق با****موازین شرع و قانون اساسی**

شماره: ۷/۲۹۷۶

تاریخ: ۱۳۷۷/۴/۱۶

شورای محترم نگهبان

با اهداء سلام و تحیات

همان‌طور که استحضار دارند قانون استقلال کانون کارشناسان رسمی دادگستری

قبل از تصویب اصول قانون اساسی، در تاریخ آبان‌ماه ۵۸ به تصویب شورای انقلاب

اسلامی رسیده است و به نظر می‌رسد بعضی از مواد آن از قبیل ماده‌های (۱۵)، (۱۶)

و (۱۷)^(۱) با اصول قانون اساسی به ویژه اصل ۱۵۶ و ۱۵۷ و شرع مغایرت دارد و

۱. ماده ۱۵- دادرسی انتظامی کارشناسان رسمی مرجع رسیدگی به تخلفات کارشناسان و تعقیب آنان می‌باشد و دادستان دادرسی انتظامی از بین کارشناسان رسمی به وسیله مجمع عمومی عادی برای مدت چهار سال انتخاب خواهد شد و ادایاران دادرسی انتظامی با پیشنهاد دادستان و تصویب هیئت مدیره به تعداد لازم تعیین می‌شوند. دادرسی انتظامی کارشناسان رسمی پس از رسیدگی به تخلفات و شکایات در صورتی که عقیده بر تخلف داشته باشند کیفرخواست صادر می‌کند و در غیر این صورت قرار منع تعقیب خواهد داد. قرار منع تعقیب ظرف (۱۰) روز پس از ابلاغ با رعایت مسافت از طرف

متأسفانه علی‌رغم تلاش مسئولین محترم دادگستری، برای طرح اصلاحیه قانون مذکور در مجلس تاکنون توفیقی حاصل نگردیده است.

اجرای این قانون به کیفیت موجود در عمل مشکلاتی ایجاد نموده و در پاره‌ای از موارد تصمیمات کمیسیون شکایات یا مرجع انتظامی به خاطر عدم دخالت قوه قضائیه منجر به تضییع حقوق اشخاص می‌شود و از طرفی تفویض اختیارات قوه قضائیه به ویژه در مواردی که با حقوق افراد جامعه مرتبط است به بخش خصوصی به مصلحت نظام نبوده و برخلاف اصل حاکمیت دولت است و همچنین امور کارشناسی و نظریه کارشناس در تصمیمات و آرای محاکم مؤثر می‌باشد. خواهشمند است دستور فرمایید مواد آن را با اصول قانون اساسی تطبیق نموده و موارد مغایر آن را با قانون اساسی و شرع مشخص و نتیجه را اعلام دارند.

مدیر کل امور قضایی قوه قضائیه

علی قهرمانی

→

شاکای یا رئیس هیئت مدیره کانون قابل اعتراض در دادگاه انتظامی کانون کارشناسان می‌باشد و چنانچه دادگاه انتظامی کانون، قرار منع تعقیب را صحیح ندانست به موضوع رسیدگی و حکم مقتضی صادر می‌نماید.

ماده ۱۶- مرجع رسیدگی به تقاضای تعقیب کارشناسان رسمی، دادگاه انتظامی کارشناسان رسمی است. دادگاه مذکور مرکب از سه نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل خواهد بود که از بین کارشناسان رسمی در مجمع عمومی عادی برای مدت چهار سال انتخاب می‌شوند. احکام دادگاه انتظامی به جز در مورد محرومیت‌های موقت و دائم از کارشناسی قطعی است و در مورد مجازات‌های محرومیت موقت یا دائم محکوم‌علیه می‌تواند پس از ابلاغ ظرف ده روز با رعایت مسافت (طبق قانون آیین دادرسی مدنی) تقاضای تجدیدنظر نماید. مرجع تجدیدنظر، دادگاه عالی انتظامی قضات بوده و رأی دادگاه مزبور قطعی است.

تبصره ۱- اعضاء دادگاه انتظامی و دادستان انتظامی کانون باید دارای همان شرایطی باشند که برای اعضاء هیئت مدیره مقرر است.

تبصره ۲- دادستانی انتظامی کانون نیز می‌تواند در مدت مقرر از حکم برائت درخواست تجدیدنظر نماید.

ماده ۱۷- مرور زمان نسبت به تعقیب انتظامی کارشناسان رسمی دو سال از تاریخ وقوع تخلف (در صورت عدم تعقیب) یا آخرین اقدام تعقیبی خواهد بود.

شماره: ۷۷/۲۱/۳۹۰۱

تاریخ: ۱۳۷۷/۹/۱۸

جناب آقای علی قهرمانی

مدیر کل امور قضایی قوه قضائیه

با سلام عطف به نامه شماره ۷/۲۹۷۶ مورخ ۷۷/۴/۱۶، نامه مذکور در جلسات متعدد شورا مطرح و قانون استقلال کارشناسان رسمی دادگستری (مصوب آبان ۱۳۵۸ شورای انقلاب) رسیدگی و نتیجه به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«۱- ممکن است موادی از این قانون، خلاف قانون اساسی باشد، لکن اظهار نظر در مورد خلاف قانون اساسی بودن قوانین گذشته، از صلاحیت شورای نگهبان خارج است.

۲- در قانون مزبور به موردی که خلاف شرع شناخته شود، برخورد نشود.»

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

۱-۵. تذکر شماره ۸۰۹۷ مورخ ۱۳۶۶/۲/۹ شورای نگهبان به رئیس جمهور در خصوص مغایرت بخشنامه نخست‌وزیر با قانون اساسی

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۹

حضرت حجت‌الاسلام آقای خامنه‌ای

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

در مورد لایحه اراضی شهری مصوب ۱۳۶۶/۲/۸ مجلس شورای اسلامی جناب آقای نخست‌وزیر طی بخشنامه‌ای دستور داده‌اند که وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی تا پایان رسیدگی و اعلام نظر شورای نگهبان از هرگونه اقدام مغایر لایحه مزبور با جدیت جلوگیری نمایند. با توجه به اینکه طبق قانون اساسی قوانین پس از تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان و امضاء ریاست جمهوری و ابلاغ به دولت قابل اجراء است و دستور فوق به طور ضمنی اجراء لایحه مذکور و همچنین جلوگیری غیر قانونی از آزادی عمل افراد است، بخشنامه مرقوم

مغایر با قانون اساسی است. و با توجه به اینکه مقام ریاست جمهوری مسئولیت اجراء قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را عهده‌دار است، مراتب جهت استحضار جناب عالی و اقدام مقتضی اعلام می‌شود.

دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی

به دنبال این تذکر شورای نگهبان، رئیس جمهور به شرح زیر خواستار لغو بخشنامه نخست‌وزیر شد:

شماره: ۲۶۲-۱۱/م
تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۱۲

جناب آقای مهندس سراج‌الدین کازرونی
وزیر محترم مسکن و شهرسازی

تذکر شماره ۸۰۹۷ مورخ ۱۳۶۶/۲/۹ شورای نگهبان در مورد بخشنامه جناب آقای نخست‌وزیر پیرامون لایحه اراضی شهری مصوب ۱۳۶۶/۲/۸ مجلس شورای اسلامی به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید. پی‌نوشت فرمودند:
«جناب آقای نخست‌وزیر

بخشنامه یادشده برخلاف قانون اساسی است. شایسته است آن را کأن لم یکن اعلام فرمایید.»
مراتب برای اطلاع و اقدام مقتضی ابلاغ می‌گردد.

مصطفی میرسلیم

سرپرست نهاد ریاست جمهوری

۲-۵. تذکر شماره ۱۲۴۲ مورخ ۱۳۶۹/۹/۲۴ شورای نگهبان به رئیس مجلس در خصوص لزوم رعایت مهلت‌های مقرر در قانون اساسی برای اعلام نظر شورای نگهبان نسبت به مصوبات مجلس

شماره: ۱۲۴۲
تاریخ: ۱۳۶۹/۹/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی
حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای کروی

عطف به سخنان قبل از دستور روز چهارشنبه ۱۳۶۹/۹/۲۱ جناب عالی^(۱) در

۱. شورای محترم نگهبان

با سلام

به پیوست اظهارات حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای کروی ریاست محترم مجلس در جلسه علنی مورخ ۶۹/۹/۲۱ جهت استحضار ایفاد می‌گردد.

سید عطاء... مهاجرانی

معاون رئیس جمهور در امور حقوقی و مجلس

اظهارات حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای کروی ریاست محترم مجلس در جلسه مورخ چهارشنبه ۱۳۶۹/۹/۲۱

بسم الله الرحمن الرحيم

بعضی مسائل پیش می‌آید که انسان ناگزیر می‌شود مطالبی را خدمت نمایندگان محترم و مردم عزیز عرض کنم. بسیار بسیار ما مراقب هستیم از مسائلی که کوچکترین تشنج یا تنش به وجود بیاورد خودداری کنیم و مطرح نکنیم. اما مسائلی گاهی پیش می‌آید که ناچاریم عرض کنیم و امیدواریم به صورت خوبی هم پایان یابد. مقدمه دوم اینکه بر اساس وظیفه‌ای که بنده دارم هم وظیفه مسلمانی و هم انقلابی و هم وظیفه‌ای که شما بر دوش من گذاشته‌اید، بالاخره شما به من رأی دادید و من به عنوان مسئول مجلس و مدیر مجلس انتخاب شده‌ام و لازم و وظیفه شرعی می‌دانم مسائلی را که پیش می‌آید از مجلس دفاع کنم. این نهاد مقدسی را که امام فرموده در رأس است و بعد از مقام رهبری مهمترین پایگاه و نهاد نظام است. برای مردم توضیح می‌دهم چون از رادیو مردم می‌شنوند و الا نمایندگان عزیز یا کسانی که با قوانین سروکار دارند حاضرالذهن هستند. مردم عزیز توجه دارند که مصوبات مجلس [را] شورای نگهبان باید تأیید کند. شورای نگهبان ... یا اصلاح می‌کند. بعد هم اگر به توافق نرسند به مجمع تشخیص مصلحت می‌رود.

بعد از تأیید شورای نگهبان، رئیس مجلس به دولت برای اجرا ابلاغ می‌کند. در قانون اساسی آمده شورای نگهبان ظرف (۱۰) روز موظف است نظر خودش را بدهد و چنانچه اعلام نکرد باید رئیس مجلس اعلام کند برای اجرا. البته شورای نگهبان حق تمدید دارد. ولی باید تقاضایش قبل از (۱۰) روز به رئیس مجلس برسد. الان هم هر روز یعنی به طور مستمر این مسائل را داریم. همیشه این مکاتبات و مراسلات بین ما و این عزیزان انجام می‌شود.

در متمم بودجه ما روز (۷) برج ابلاغ کردیم به شورای نگهبان، رسید هم داریم. اسم طرفی را هم که امضاء کرده داریم. ما روز (۷) را حساب نکردیم. دیروز هم به خاطر اینکه این مسئله بحث پیش نیاید من بنا داشتیم آن روز شب صحبت کنم. همان روزی که جلسه علنی غیررسمی داشتیم ولی چون جناب آقای موحدی کرمانی فرمودند بحث، علنی دنبال نشود من واقعاً تبعیت کردم و بحث نکردم. دیروز هم وقتی اطلاعیه را روابط عمومی داده بود من با آیت‌... محمدی گیلانی دبیر محترم شورای نگهبان تلفن کردم و گفتم اگر چیزی جواب داده شود ما ناچاریم صحبت کنیم و خوب است جواب داده نشود. مسئله هم روشن است. ما روز هفتم برای شورای نگهبان فرستادیم و روز هیجدهم، داده‌ایم برای اجرا. ایشان هم فرمودند کاملاً صحیح است. اینجا دو کار شده که خیلی عجیب است و من با کمال شرمندگی

→

باید عرض کنم. این اوائل برای ما خوشبختانه، برای شورای نگهبان متأسفانه، اینها (۳) تا لایحه بوده و هر سه در یک پاکت، هر (۳) تا هم دست یک نفر بوده و او هم به یک نفر داده، در یک ساعت در یک پاکت، و در یک روز، همان روزی که جناب آقای هاشمی گزارش بودجه را به مجلس می‌دادند وقتی اعلام کردند تا ساعت (۱) نامه را برایتان می‌فرستیم. اداره قوانین می‌گوید ما ساعت (۱۱) به دولت ابلاغ کردیم برای اینکه تا حالا نظر را نفرستادید. دیروز هم پایانش بوده و ما دیروز هم می‌توانستیم ابلاغ کنیم. گفتند چطور؟ گفته‌اند خوب هفتم فرستاده‌ایم. گفتند خیر دهم فرستاده‌اید. در پاسخ آن دو تا نامه یک نامه نوشته‌اند که نامه شما هفتم رسیده. در پاسخ این یکی نوشتند در پاسخ به نامه‌ای که دهم رسیده. حالا شما ببینید ذم خروس و قسم حضرت عباس. ما می‌گوییم مسئول دفتر یا آن آقای که تحویل گرفته بی‌توجهی کرده، (۳) تا لایحه در یک پاکت در یک روز و یک ساعت به دست یک نفر داده شده چطور می‌شود (۲) تا هفتم و یکی دهم رسیده باشد. دیروز اعلامیه دادند که هفتم رسیده ولی دست یک پاسدار داده‌اند. برادر عزیز! این روشن است افرادی که تعیین می‌کنید مأمور می‌آید و در ساعت اداری تقدیم پاسدار کرده است. حالا هر پاسداری پاسدار است. پاسدار دم در پاسدار است، پاسدار سفارتخانه هم پاسدار است. به هر جهت ما کار نداریم پاسدار است یا نیست. در هر حال کسی است که به او می‌دهند و امضا می‌گیرند. کسی است که از طرف شما مأمور شده است. من اعلام می‌کنم قانونی است و دولت موظف است به مصوبه عمل کند و اجرا کند.

نکته دوم در مصوبه که این مصوبه به دست‌انداز افتاده، این مصوبه که در کنار (۲) مصوبه به شورای نگهبان تقدیم شده متمم بودجه بوده که در مجلس مطرح شده است. یکی از کارها در این متمم این است که (۱) میلیارد تومان از صدا و سیما برداشته شده و برای کارمندان قراردادی و پیمانی داده شده است. اینها فقیرترین کارمندان هستند. مسئله جابه‌جایی متداول و معمول است. با این کار یک مشکل برای ما درست شده که (۴) روز دیگر که بودجه در صحن مجلس بیاید من چکار کنم. شما و شورای نگهبان و رئیس جمهور به من راه حل بدهید که من چکار کنم. ما برای اینکه کسری بودجه رقمش بالانبرد اول بحث بودجه یک رأی می‌گیریم که سقف برنامه (۵) ساله اضافه نشود و تنها جابه‌جایی باشد. اکثریت نمایندگان می‌گویند جابه‌جایی آری، اما سقف اضافه نشود. تا حالا سابقه نداشته که وقتی (۱) میلیارد از صدا و سیما به کارمندان قراردادی داده شود، شورای نگهبان در تلویزیون در روزی که گفتیم ابلاغ شده است، شب در تلویزیون با مصاحبه و عکس و تبلیغات و فیلم گفته‌اند خلاف شرع بین است که مجلس انجام داده است. جابه‌جایی متداول و معمول است و همه‌جا انجام می‌شود. حالا مردم می‌گویند این همه آدم متدین باسواد و ملأ در مجلس هستند، این همه حقوقدان تحصیل کرده و کارشناس است و اگر بنا شد اسم ببرم اسم (۷)، (۸)، (۱۰) نفر را می‌گویم که هم‌تراز چه چهره‌هایی هستند و یا در یک مصاحبه دیگر می‌گویم، حالا بگویند خلاف شرع بین. چه خلاف شرعی؟ گفته‌اند خلاف شرع از این جهت بوده است که صدا و سیما برنامه‌هایی داشته یعنی حرف جدیدی که برنامه‌هایشان اسلامی است و برای مبارزه با استکبار جهانی است و اگر این پول کم شود برنامه‌هایش چه می‌شود و موجب تسلط استکبار می‌شود. بنده کاری به این مسائل ندارم بودجه دارد یا خیر. همه برنامه صدا و سیما برای استکبار است؟ این همه گاو، خر که نشان داده می‌شود و این برنامه‌هایی که هست اینها چیست، کاری ندارم و وارد نمی‌شوم، اما عرض می‌کنم اگر این حرف معیار شود اگر بودجه کم شد موجب اشاعه

←

→

فرهنگ بیگانه می‌شود، اگر به این عنوان مطرح شود ما سال گذشته یک میلیارد تومان از دفاع برداشتیم و به اطلاعات دادیم. دفاع که خیلی مهم است و اگر پولی به او نرسد همه چیزمان از بین می‌رود. مخبر دفاع خیلی گفتند کم نکنید. همان موقع که یک میلیارد را به اطلاعات دادیم فرادیش (۳۰۰) میلیون از همان اعتبار داده شد برای حمام‌سازی در روستاها. به مسئول اطلاعات گفتیم همه وقت اینجا حضور داشته باش که اگر نباشی ضرر می‌کنی. اطلاعات گفت: حیات شما به ما است. ما هستیم که اگر نباشیم شما یک لحظه در ماشین‌هایتان منفجر می‌شوید هوا می‌روید. توطئه‌های استکبار و منافقین [را] ما باید خنثی کنیم. چطور آن جابه‌جایی اشکال نداشت، حالا اشکال دارد؟

وقتی این پیشنهاد مطرح شد من رأی ندادم و بلند نشدم. برای اینکه گفتم ممکن است مشکلات به وجود بیاید. هر مسئولی می‌گوید اگر بودجه داده نشود مشکلاتی به وجود می‌آید. حتی یک دوستی آمد و گفت شما اگر می‌خواهی رأی ندهی برو و بگذار دوستانی که معتقد هستند بیایند اینجا بنشینند. من گفتم رأی نمی‌دهم و همین‌جا هم می‌نشینم. حالا کاری است که انجام شده، فردا هر جابه‌جایی را انجام دهیم آنجا می‌ریزند روی شما. مجلس با این خطری که برایش پیش آمده چکار می‌خواهد بکند. حالا صدا و سیما دنبال این مصوبه چه حرف‌هایی زد، چه تشکیلاتی تشکیل داد. گوینده‌ای که رادیوهای بیگانه را می‌گفت شروع کرد کد می‌داد که فلان وزیر و وکیل و مخالف و موافق چه گفت. آن عکس‌العمل را همه می‌دانید. مدیر عامل محترم برادر بزرگوار آقای هاشمی رفسنجانی است کاری کرد ما هم سکوت کردیم. آن برنامه انجام شد. حالا این کار هم با مجلس انجام شده. ما قانون را اعلام کرده‌ایم.

نکته دیگر اینکه در کنار فرستادن متمم بودجه، شورای نگهبان مرقوم فرموده‌اند بودجه، ارزی هم به مجلس نیاید. چون بودجه ارزی موجب سلطه اقتصادی سیاسی بیگانه می‌شود. البته ما این را نپذیرفتیم و متوقف کردیم. ریاست محترم جمهوری تا احساس کرد متوقف شده و خواستیم حضورشان نامه بنویسیم و تصویب هم کردیم که نامه بدهیم، ایشان بودجه ارزی را فرستاد و دیروز اعلام کردیم و حالا هم دارد بررسی می‌شود. چون گفتیم بودجه ریالی جدای از بودجه ارزی رسیدگی نمی‌شود. این را هم یک توضیح برای مردم عزیز بدهیم. مجلس در سال (۶۲) چون دیده قیمت کاذب و بازار دلار با قیمت واقعی (۷) تومان خیلی فاصله دارد و (۳۰)، (۴۰) تومان است و مشکلاتی دارد و عوارض و ضرر دارد لذا عنایت کردند که همان یکی دو سال چه ضرری داشته و چه زبانی متوجه جمهوری اسلامی شده که بودجه ارزی به مجلس نیامد. در سال (۶۲) در تبصره (۷۲) تصویب شده که بودجه، ارزی به مجلس بیاید. این مصوبه نیز به تأیید شورای نگهبان رسیده و قانونی است که باید اجرا شود و از (۶۳) تا این متمم، بودجه ارزی هم به مجلس می‌آمده و بررسی می‌شده. یک مرتبه شورای نگهبان در متمم بودجه که بحث بودجه (۷۰) نبوده و ما نمی‌فهمیم یعنی چه مرقوم فرموده‌اند بودجه ارزی هم لازم نیست به مجلس برود؛ زیرا موجب سلطه بیگانه می‌شود. دلار داشته باشیم نفت بفروشیم، قرارداد با شرکت‌ها داشته باشیم، استقراض را هم تجویز کردیم - بنده هم به آن رأی دادم - استقراض را تجویز کردیم، اینها سلطه بیگانه نمی‌آورد، اما اگر آمد به مجلس و مجلس و کمیسیون‌ها از اقلام و خریدها و رفت و آمدها خبر داشتند، این سلطه می‌آورد. مجلس با این موقعیت باید حضور داشته باشد. وقتی ارز (۷) تومان (۱۴۱) تومان است و چنین نوسانی دارد آیا مجلس نباید حضور داشته باشد. با همه ارزشی که من برای

←

مجلس شورای اسلامی در ارتباط با تاریخ ارسال مصوبات مجلس به شورای نگهبان و تاریخ ثبت و اعلام نظر شورا اعلام می‌دارد: حسب حکایت دفتر ارسال مراسلات مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۷ نامه‌های شماره ۱۸۴۵، ۱۸۴۶، ۱۸۴۷، ۱۸۵۰ و ۱۸۵۱ تحویل دفتر انتظامات شورای نگهبان شده و کلیه نامه‌های مزبور در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۰ ثبت دبیرخانه شورا شده است. نامه‌های شماره ۱۸۴۵، ۱۸۴۶ و ۱۸۵۰ که مربوط به اصلاح قانون مطبوعات و تشکیلات شوراهای اسلامی و ایجاد

→

تک تک وزراء قائل هستم و از بچه مسلمان‌ها هستند اما مجلس باید نظارت داشته باشد. من دیروز به آیت‌ا... گیلانی گفتم بحث این قضیه نشود که ما ناچار می‌شویم بحث کنیم که اطلاعیه دیشب ما را رادیو و تلویزیون نخواند و ما ناچار شدیم تا اینجا را داریم از اینجا صحبت کنیم. من پیشنهاد دارم که مشابه هم داشته. من برای مقام معظم رهبری حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای تعیین تکلیف نمی‌کنم، به عنوان پیشنهاد و یک مطیع و مسئول مجلس عرض می‌کنم. این در زمان امام هم بود. یک چنین برخوردی بین مجلس و شورای عالی قضایی و شورای نگهبان در تعزیرات پیش آمد. (۱۰) روزه جواب ندادند. مجلس اعلام کرد برای اجرا. شورای نگهبان اعلام می‌کند بعضی چیزهایش خلاف شرع است. به ریاست جمهوری یعنی رهبری فعلی اعلام می‌کند از اجرا جلوگیری شود. ایشان دستور می‌دهند جلوگیری شود. آیت‌ا... اردبیلی نامه می‌نویسد مفصل و طولانی که این حق شورای نگهبان نیست. چرا وارد محدوده‌هایی می‌شود که در حدود او نیست. آیت‌ا... خامنه‌ای جواب می‌دهد. به هر جهت کار به امام می‌رسد. امام افرادی را مسئول می‌کند که این مسئله را به یک نقطه برسانند. آخر هم به نظر مجلس عمل می‌شود. لذا بنده پیشنهاد این است و تعیین تکلیف هم نیست کسی یا خود مقام معظم رهبری بخواهند که حرف‌هایمان را بزنیم. خودشان قضیه را ببرند و ما هم اطاعت می‌کنیم و یا افرادی را تعیین کنند که مجلس مسائل خود را با شورای نگهبان و این قضایا مطرح و محضر ایشان گزارش بدهند و داوران داوری کنند. و اگر رهبری نمی‌خواهند در این قضایا دخالت کنند من به عنوان مجلس اعلام می‌کنم با چند تن از همین نمایندگان از گروه فقهی و حقوقی‌شان دعوت می‌کنم از شورای نگهبان هم بیایند ما مناظره کنیم. سیاسی حقوقدان فقیه در جامعه پُر است تا ما بگوییم و آنها هم قضاوت کنند و بفهمند کدامان بی‌خود می‌گوییم. آیا مجلس از حدود خودش بیرون رفته و یا شورای نگهبان کم‌لطفی می‌کند. ما تابع و طرفدار نظریه اول هستیم. من تعیین تکلیف نمی‌کنم که ایشان چه کند. پیدا است این قضایا دنباله دارد و فردا باز هم ما این قضایا را خواهیم داشت. آن باشد یا این. مردم هم می‌فهمند. امام به مردم آنقدر رشد داده و تربیت کرده که ما حرف‌هایمان را می‌زنیم، آنها هم حرف‌هایشان را بزنند، حتی در رابطه با کل تنش‌هایی که در این (۲)، (۳) ماهه پیش آمده ما حرف‌هایمان را بزنیم آنها هم حرف‌هایشان را بزنند. مردم هم مطالب را می‌فهمند، و هم تحلیل دارند و نه تنها اینها را می‌فهمند بلکه مسائلی را که مستتر هست می‌فهمند قضایا چیست. این هم لطف آقای اکرمی می‌فرمایند مباحثه شود. ریاست محترم مجلس سپس ضمن اعلام انزجار از کشتار مسلمانان در هند، سالگرد شهادت آیت‌ا... دستغیب را تسلیت گفتند.

تسهیلات برای خرید و احداث و تکمیل خوابگاه‌ها بوده و در رابطه با ایراد شورای نگهبان اصلاح شده و فرستاده شده بود در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۱ اظهار نظر گردید و به مجلس اعلام شد. لایحه متمم بودجه موضوع نامه شماره ۱۸۴۷ در جلسات متعدد مورد بررسی قرار گرفت و سرانجام اظهار نظر شورا در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۸ برای مجلس ارسال گردید. طرح الحاق یک ماده به قانون ایجاد تسهیلات برای رزمندگان موضوع نامه شماره ۱۸۵۱ نیز در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۸ مورد استمهال قرار گرفت که البته مجلس از دریافت دو نامه اخیر شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۸ به بهانه انقضای مهلت ده روز خودداری کرد، در حالی که به نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان مهلت ده روز مقرر در اصل ۹۴، ده روز کامل برای بررسی و اظهار نظر است و روز وصول و اعلام نظر و به تفسیر قانون آیین دادرسی مدنی، روز ابلاغ و اقدام، جزء موعده به حساب نمی‌آید. این مسئله‌ای است که در عرف حقوقی و قضایی و رویه مراجع قضایی و قانون‌گذاری معمول است و اختصاص به زمان حال و گذشته نیز ندارد. ماده (۶۱۴) قانون آیین دادرسی مدنی هم بر مبنای همین برداشت عرفی انشاء شده است، هر چند قانون عادی و تصویب آن مربوط به سال‌ها قبل است. به هر حال برداشت و نظر اکثریت شورای نگهبان این بوده که اعلام نظر در روز ۱۳۶۹/۹/۱۸ خارج از موعد قانونی نیست و شورا نظر خود را در آخرین فرصت مقرر قانونی به مجلس ارسال داشته است. و اما آنچه جناب‌عالی با لحنی که برازنده شأن ریاست مجلس و شورای نگهبان نیست فرمودید: شورای نگهبان در مورد سه نامه‌ای که با هم و در یک تاریخ رسیده، تاریخ دو نامه را ۱۳۶۹/۹/۷ و یک نامه را ۱۳۶۹/۹/۱۰ اعلام کرده است، خلاف واقع است. شورای نگهبان هیچ‌گاه چنین اعلامی نکرده است، و هیچ دلیلی و مصلحتی و وجهی وجود ندارد که چنین کاری را انجام داده باشد. سه نامه مورد نظر یعنی شماره‌های ۱۸۴۵، ۱۸۴۶ و ۱۸۴۷ و نیز دو نامه ۱۸۵۰ و ۱۸۵۱ همه در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۷، تحویل انتظامات شورای نگهبان شده و همه در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱۰ ثبت شده است. رویه متداول این است که شورا در پاسخی که به مجلس می‌فرستد به شماره و تاریخ نامه مجلس اشاره می‌کند. بسیار طبیعی است که گاه ممکن است در عدد و رقم اشتباهی صورت گیرد و وقتی به جای «عین‌الرضا»، «عین‌سخت» حاکم باشد همه را به دیده «مساوی» می‌نگرد (و عینُ الرِّضا عن کُلِّ عیبٍ کَلِیلَةٌ و لکن عینُ

السُّخْطُ تُبْدِي الْمَسَاوِيَا)^(۱) وگرنه این اشتباهات قلمی و لفظی بارها هم از ناحیه مجلس و هم از ناحیه شورای نگهبان پیش آمده و پس از توجه اصلاح شده است که نمونه‌های بسیاری از آن در سوابق بین مجلس شورا موجود است و هیچ‌گاه هم موجب این نوع قضاوت‌ها نشده است. حقیقت این است که در ابتدای نامه جوابیه شورای نگهبان به جای اینکه نوشته شود: «عطف به نامه شماره ۱۸۴۷- ق مورخ ۱۳۶۹/۹/۷...»، اشتبهاً «مورخ ۱۳۶۹/۹/۱۰» نوشته شده بود و اتفاقاً آقای شاملو از اداره قوانین به هنگام رؤیت نامه به این اشتباه پی برده و ضمن بیان وصول نامه شورا و امتناع از دریافت آن نوشته است: «نامه شماره ۱۱۶۲ اشتبهاً تاریخ ۶۹/۹/۱۰ تایپ شده»، به هر حال پس از استرداد نامه و آگاهی از اشتباه قلمی نسبت به اصلاح آن اقدام و عبارت ۱۳۶۹/۹/۱۰ به مورخ ۱۳۶۹/۹/۷ و نیز عبارت: «... شناخته شد» ذیل نامه به «شناخته نشد» اصلاح گردید و نامه اصلاح شده را ظاهراً مجلس شورای اسلامی پس از امتناع روز ۱۳۶۹/۹/۱۸، روز ۱۳۶۹/۹/۱۹ دریافت کرده است.

با وصف فوق ملاحظه می‌فرمایید شورای نگهبان هیچ‌گونه نفی و اثباتی در تاریخ وصول نامه مجلس و تبعیض بین آنها که تاریخ بعضی را ۱۳۶۹/۹/۷ و بعضی را ۱۳۶۹/۹/۱۰ قبول کرده باشد ننموده است و تعبیرات روز چهارشنبه ۱۳۶۹/۹/۲۱ جناب عالی در مجلس نه عنوانش از سوی ریاست مجلس زیننده است و نه انتسابش به شورای نگهبان شایسته می‌باشد. لازم است در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی به نحو مقتضی اذهان عمومی را روشن و موضوع را جبران فرمایید.

اللهم اهدنا سبيل الرشاد واجعلنا ممن

لا ينطق الا بالصواب والسادات

دبير شورای نگهبان

محمد محمدی گیلانی^(۲)

۱. عبارتی است مشهور در ادبیات عرب که معنای آن بدین شرح است: «نگاه خوش‌بینانه به یک چیز، تمام عیوب آن را می‌پوشاند، اما نگاه بدبینانه و خشمگین، همه عیوب و بدی‌ها را آشکار می‌سازد.»
 ۲. نامه شماره ۱۹۱۲- ق مورخ ۱۳۶۹/۱۹/۲۷ رئیس مجلس شورای اسلامی، در پاسخ به تذکر شورای نگهبان

شماره: ۱۹۱۲- ق

تاریخ: ۱۳۶۹/۹/۲۷

دبیر محترم شورای نگهبان

حضرت آیت‌ا... محمد محمدی گیلانی

عطف به نامه شماره ۱۲۴۲ مورخ ۱۳۶۹/۹/۲۴

موجب امتنان است که برخلاف اطلاعیه مورخ ۱۳۶۹/۹/۲۰ شورای محترم نگهبان که از رسانه‌های گروهی به سمع و نظر ملت ایران رسید و در آن، تاریخ ثبت نامه مجلس یا تاریخ ناشی از اشتباه دبیرخانه شورا یعنی ۱۳۶۹/۹/۱۰ محور بحث و استدلال قرار گرفته بود در نامه فوق‌الذکر واقعیات مورد تأیید قرار گرفت و تاریخ وصول لایحه متمم بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور یعنی تاریخ ۱۳۶۹/۹/۷ ملاک اظهار نظر واقع شده است.

و اما در این زمینه، توجه آن شورای محترم را به دو نکته جلب می‌نماید:

۱- مهلت مذکور در اصل ۹۴ قانون اساسی جهت بررسی و اظهار نظر، کاملاً صریح و روشن و بدون ابهام می‌باشد و قدر مسلم اینست که در مقابل نص و عبارت صریح، وجهه و جایگاهی برای تأویل و تعبیر باقی نمی‌ماند.

اصل ۹۴ با دو عبارت «حداکثر ظرف ده روز...» و «... از تاریخ وصول...» مبدأ و منتهای مهلت قانونی را به صراحت بیان داشته و دیگر محلی باقی نگذاشته تا عبارت «از تاریخ وصول» برخلاف نظر واضعین قانون اساسی پس از وصول و یا به تفسیر قانون آیین دادرسی مدنی سابق، پس از ابلاغ تعبیر گردد. مراجعه به مذاکرات مربوط به اصل ۹۴ قانون اساسی نشان می‌دهد که مسئله مبدأ مهلت قانون در آن مجلس محترم مورد بحث قرار گرفته و در حالی که در اصل پیشنهادی کمیسیون یا گروه مأمور رسیدگی به اصل فوق، عبارت «از تاریخ وصول» نبوده، این عبارت جهت رفع هرگونه ابهامی اضافه شده است.

در آن مجلس توسط یکی از اعضاء این‌گونه پیشنهاد شده: «معمولاً در جایی که تاریخ گفته می‌شود باید مبدأ مشخص باشد. در مورد حداکثر ظرف ده روز باید یادآوری کرد از تاریخ تصویب یا وصول یا...» و نایب رئیس محترم فرموده‌اند: «وصول است» و بعد این عبارت «از تاریخ وصول» برای رفع ابهام به تصویب رسیده است.

با وجود چنین صراحتی و سابقه‌ای و چنین قصدی در انشای اصل ۹۴ چگونه جایز است قانون اساسی جمهوری اسلامی را با قانون آیین دادرسی مدنی سابق تفسیر کنیم. اگر این صراحت هم نبود و ابهام و نارسایی وجود داشت به نظر می‌رسد باز هم جایز نبود قانون اساسی با قانون آیین دادرسی مدنی زمان طاغوت تفسیر شود و یا اینکه برای تفسیر قانون اساسی به عرف قضایی و رویه مراجع قضایی استناد گردد. آیین دادرسی مدنی و رویه مراجع قضایی همچنان‌که از اسم آنها بر می‌آید برای دادرسی در دعاوی و اصحاب دعوا و امر قضاست نه امر قانون‌گذاری. مگر قوه قضائیه و قوه مقننه در قانون اساسی ایران کاملاً مستقل از یکدیگر قرار داده نشده‌اند؟ اگر به فرض بعید چنین تعبیری جایز باشد باید گفت در کدامیک از مواعد بی‌شمار قانون آیین دادرسی مدنی عبارات صریح «حداکثر ظرف» و «از تاریخ وصول» آمده تا در مقام قیاس برآییم و در کدامیک از مواعد پیش‌بینی شده برای ذوی‌الحقوق حق

→

استمهال در مواعد قائل شده است. موضوع استمهال برای همین است که اگر ضرورتی بود و فرصت کافی برای شورای محترم نبود با تقاضای استمهال مشکل را حل نماید.

علی‌ای حال آوردن عبارات فوق در متن اصل ۹۴ برای رفع ابهام و بی‌اثرسازی این‌گونه برداشت‌های عرفی و حقوقی و رویه‌های قضایی بوده است و اصرار بر تاسی تعبیرهای یادشده امری است ناصواب. علاوه بر همه اینها، به طوری که در نامه شورای محترم آمده «به نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان مهلت ده روز مقرر در اصل ۹۴، ده روز کامل برای بررسی و اظهار نظر است...» و در صورتی که بنابراین تعبیر ناصواب روز وصول و روز اعلام یا اقدام را هم جزء ده روز کامل برای بررسی و اظهار نظر ندانیم باز هم ملاحظه می‌شود شورای محترم نگهبان بر خلاف نظر اکثریت عمل نموده و خارج از موعد ده روز کامل برای بررسی یعنی از روز هشتم تا هفدهم آذرماه، روز هجدهم را نیز تا ظهر جلسه رسمی برای بررسی داشته و از یکی از اعضای کمیسیون برنامه و بودجه مجلس نیز برای همین جلسه دعوت نموده و او نیز در جلسه شرکت داشته است. روز اقدام، روز اقدام است نه روز بررسی و عموماً اقدام در ساعات اولیه انجام می‌پذیرد نه آنکه تا نزدیک پایان وقت، جلسه رسیدگی باشد و در پایان اقدام صورت پذیرد.

۲- پاسخ مطلب دوم مورد اشاره یعنی اینکه چرا اینجانب بیان داشته‌ام «شورای نگهبان تاریخ دو نامه را ۱۳۶۹/۹/۷ و یک نامه را ۱۳۶۹/۹/۱۰ اعلام کرده است» در ذیل نامه شورا آمده و به نظر می‌رسد نیازی به توضیح بیشتر نباشد. شما در این نامه اعلام داشته‌اید: «حقیقت اینست که در ابتدای نامه جوابیه شورای نگهبان به جای اینکه نوشته شود عطف به نامه شماره ۱۸۴۷ مورخ ۱۳۶۹/۹/۷، اشتبهاً مورخ ۱۳۶۹/۹/۱۰ نوشته شده...» و اینجانب نیز این حقیقت را در توضیحاتم اشاره کرده‌ام.

آیا بیان این حقیقت که در نامه شما هم آمده، اظهارات خلاف واقع است؟ و عنوان کردن آن در پاسخ اطلاعیه مورخ ۱۳۶۹/۹/۲۰ که از طریق رسانه‌ها به اذهان عمومی رسانده شده زیننده نیست؟ و انتسابش به شورای نگهبان شایسته نمی‌باشد؟ ناگفته نماند که توالی دو عبارت «... شورای نگهبان هیچ‌گاه چنین اعلامی نکرده است...» و «... حقیقت اینست که در ابتدای نامه جوابیه شورای نگهبان به جای اینکه نوشته شود عطف به نامه مورخ ۱۳۶۹/۹/۷، اشتبهاً مورخ ۱۳۶۹/۹/۱۰ نوشته شده...» خلاف واقع است نه اظهار این حقیقت.

به نظر می‌رسد ذکر هیچ مطلبی جهت روشن‌تر شدن اذهان عمومی و بیان حقیقت مناسب‌تر از قرائت همین قسمت از نامه آن شورای محترم در جلسه علنی نباشد که اگر عنوان محرمانه نداشت همین‌گونه عمل می‌شد.

در پایان ضمن اعلام مجدد اینکه به نظر مجلس ابلاغ قانون متمم بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور یک اقدام قانونی و درست بوده و ظاهراً نامه جوابیه شورای محترم نگهبان در روز ۱۳۶۹/۹/۱۹ نیز توسط هیچ مسئولی دریافت نشده است، اینجانب نیز ملتسانه به دعای پایانی نامه حضرت‌عالی متوسل می‌شوم.

اللهم اهدنا سبیل الرشاد واجعلنا ممن لا ینطق الا بالصواب والسداد

رئیس مجلس شورای اسلامی

مهدی کروبی

۳-۵. تذکر شماره ۵۹۰۹ مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲ شورای نگهبان به رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص توجه به حق قانونی شورای نگهبان در بررسی لوایح بودجه کل کشور و مهلت اعلام نظر نسبت به آنها

شماره: ۵۹۰۹

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲

جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای ناطق نوری
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی دامت افاضاته
با سلام

نظر به اینکه مجلس محترم شورای اسلامی در سال‌های گذشته هنگام طرح لایحه بودجه سالانه کل کشور بدون توجه به حق قانونی شورای نگهبان، مصرح در اصول نود و چهارم و نود و پنجم قانون اساسی، تبصره‌های تصویب شده لایحه بودجه را با تأخیر برای شورا ارسال می‌نمود و این امر مانع از دقت‌های همه جانبه شورای نگهبان هنگام بررسی مهم‌ترین قانون مصوب مجلس محترم که ترسیم‌کننده راه و روش آینده کشور است می‌باشد، لذا مقتضی است هنگام ارسال لایحه بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور و سال‌های آینده به مدت اظهار نظر شورای نگهبان در قانون اساسی توجه شود تا با فرصت و دقت بیشتر بتوانیم اظهار نظر نماییم.

دبیر شورای نگهبان

احمد جتتی